

bulletin Střediska východočeských spisovatelů

číslo 59 ❖ ročník XVI ❖ 2020

Ilustrace B. Tymichová: Vodník BOJSAVOD na cestách

BLAHOPŘEJEME K JUBILEU BOŽENĚ TYMICHOVĚ

POHÁDKY OPOČENSKÉHO KAŠPÁRKA O VODNÍKU BOJSAVODOVI

U malého ostrova v Severním ledovém moři žila vodnická rodina: táta vodník, matka vodnice a jejich syn Bojsavod. Jak přišel syn k takovému divnému jménu? On byl celý takový zvláštní, jakoby ani nebyl vodník. A dokonce se bál vody, ale jenom té mořské, slané. Voda v rybníku nebo v řece mu nevadila. A čím byl starší, tím to bylo horší.

Mamka vodnice každé ráno s obavami budila svého synka – co ho zase bude bolet, pálit nebo svědit. Vařila mu léčivé čaje z chaluh a pekla štrúdl z mořských řas.

Zato táta vodník se s Bojsavodem nepáral. Honil ho do práce a neustále láleřil: „Co to máme za lenocha? To není vodník, to je leklá ryba! Já v jeho věku jsem byl rychlý jako štika, všechny vodnické kluky ze sousedství jsem předhoni! Ale náš synáček si jen hraje na břehu se škeblemi, sbírá jantarové střípky a fňuká. Ale až mi dojde trpělivost, pošlu ho k čarodějnici Bublině, ať ho začaruje do okouna!“

A trpělivost došla. Brzy! Bojsavod s hekáním šel nakrmit mladé štiky a za chvíli se vrátil se zkrvavenou rukou. „Ta potvora stará štika mne pokousala!“

Táta vodník zakoulel očima: „Jak může vodníka pokousat štika? A teď už toho mám opravdu dost, míra mé trpělivosti právě přetekla. Jdu pro čarodějnici Bublinu, ať se na toho našeho kluka podívá. A jestli se s tím nedá nic dělat, tak ať z něj udělá okouna!“

„Neboj se, tatka to tak nemyslí,“ chlácholila mamka svého synka. „On tě má rád a má o tebe starost.“

Za chvíli přišel táta vodník s čarodějnící Bublinou.

„Tak mi ukažte toho vašeho maroda,“ zaskřehotala čarodějnice.

Bojsavod ležel na lůžku celý bolavý. Čarodějnice ho očichala od hlavy až k patě. „Hm, hm,“ pokývala hlavou.

„A teď otevři pusu a řekni ááá!“... „Ééééééé“

„Jémine, hochu, ty budeš i hluchý! Řekla jsem ááá.“... „Ááááááááá...“

„To stačí, to stačí! Hluchý nejsi, to je dobře... Teď se podíváme do očí – tak... a do nosu... hm, hm... Zvedni ruku... čuchy, čuchy... a teď nohu... čuchy, čuchy... Hm, hm, no jo. Ach jo, jo.“

„Tak co jste zjistila, paní Bublino?“ ptal se táta vodník.

„Hm, hm, moc vás nepotěším. Zevrubnou prohlídkou jsem zjistila následující: ústa bez soli, oči bez soli, nos bez soli, uši bez soli, ruce, nohy a celé tělo rovněž bez soli a navíc není pokryto šupinami, takže je citlivé na mořskou sůl.

Suma sumárum – váš syn je napůl člověk a napůl vodník a ještě k tomu sladkovodní. A to se vyléčit nedá.“

Táta hrozivě vykulil oči: „Jak to? Co tomu říkáš, matko?“

„Já ti, tatko nevím, neumím ti to vysvětlit,“ bojácně couvala matka vodnice ke kamnům.

„Tak dost! Nechte toho hádání!“ bouchla čarodějnice do stolu. „Navrhnou vám řešení: Bojsavod už není malý kluk. Ať jde do světa na zkušenou. Třeba se někde uchytí, kde mu bude dobře.“

„ – To je moje řeč, paní Bublino,“ vyskočil Bojsavod. „ – Rád půjdu do světa. Alespoň mne nezačarujete do okouna.“

„Tebe začarovat do okouna?“ smála se čarodějnice. „To by byla škoda. Však ty se, hochu, ve světě neztratíš!“

„Ale chlapec je ještě nezkušený, mohlo by se mu v tom světě něco stát!“ strachovala se mamka vodnice.

„Matko, buď rozumná,“ chlácholil ji táta vodník. „Paní Bublina má pravdu. Pro mladé vodníky je opravdu dobré, když se podívají do světa. Doma ty zkušenosti nezískají.“

A tak druhý den, s uzlíkem se štrúdlím z mořských řas, vykročil Bojsavod do světa. Rodičům ještě slíbil, že po rackovi pošle zprávu, jak se mu ve světě daří.

Uplynul rok a Bojsavod stále putoval světem, přes hory a doly, hlubokými lesy, podél řek a potoků. Až jednoho dne, brzy z rána, došel do hezké země, která se Čechami nazývá, a tam k rybníku Broumaru.

Tady se mi líbí, pomyslel si Bojsavod. I ta malá chajda na břehu rybníku. Sice by potřebovala trochu opravit, ale bydlet se v ní dá.

V tom se pomalu otevřely dveře. Bojsavod se schoval do křoví. Vyšla ven mladá dívka, rozhlédla se kolem a začala naříkat:

„To byla noc, zase ta strašidla! A jak to tady zpusťovala. Včera jsem zasadila kytičky do zahrádky a jsou pošlapané. Proč to dělají, proč mi tak ubližují?“

Bojsavod vyšel ze své skrýše: „Dobrý den, děvče.“

„Ach to jsem se lekla! Co tady takhle brzy z rána děláte? Jestli mi chcete ublížit...“

„Nechci, děvče, neboj se. Já nepřicházím ve zlém. Jsem vodník...“

„Co že, vodník? Vodníci jsou zlí, topí lidí a jejich duše vězní v hrnčících s pokličkami. Nechci s tebou nic mít! Zmiz! Jdi pryč!“

„Počkej, jen se na mne podívej. Copak já chci někoho topit? Ani hrneček nemám. Jdu od Severního moře. Už celý rok putuji světem a hledám, kde bych se mohl usadit. V moři žít nemohu, protože jsem vodník sladkovodní a ještě k tomu napůl člověk. Tak mi věř a neboj se mne.“

„Dobře, já ti věřím. Ale s cizími lidmi se nebavím.“

Vodník se uklonil: „Jmenuji se Bojsavod.“

„Co že? Jaké to máš divné jméno?“ smálo se děvče. „Ty se bojíš vody? A to jsi vodník?“

„ – Jenom té slané, mořské,“ zvedl prst Bojsavod. „ – Ostatní voda mi nevádí. A teď mi na oplátku řekni, jak říkají tobě.“

„Anička. Jsou to již dva roky, co můj otec odešel do světa a dosud na něj marně čekám. A k tomu ještě ta strašidla! Každou noc řádí kolem chalupy a ničí, co jim pod nohy přijde. Kdybych tatínkovi neslíbila, že na něj tady počkám, dávno bych se odstěhovala někam k lidem.“

„Víš co, Aničko, já se na ta strašidla dnes v noci podívám. A to by v tom byl čert, abych nepřišel na to, jak se jich zbavit.“

Anička pozvala Bojsavoda do chaloupky na dobrou bramboračku a buchty s mákem a Bojsavod se po roce zase jednou dobře najedl. Odpoledne si připravil skryš a večer v ní čekal na strašidla.

Dlouho se nic nedělo. Až když odbila půlnoc, začaly se dít věci! Přilítla dvě strašidla a začala řvát a běsnit:

„My strašidla strašíme,
rádi lidi děsíme!
Hu, hu, hu, bu, bu, bu,
chytíme je za nohu!“

„To bych rád věděl, jak dlouho ještě budeme takhle strašit, než tu holku vystrnadíme s té chalupy,“ zaskuhralo jedno strašidlo.

„Klídek! Kdo si počká, ten se dočká,“ zaskuhralo druhé strašidlo. „A poslouvej, tuhle jsem se strašně nasmál, jak ta holka volala vílu Broumarku. Ona neví, že člověk se jí nedovolá, jen nějaký vodník nebo tvorové jako jsme my. Chtěla poradit, jak se nás zbavit! A přitom je to tak jednoduchý – stačí vyslovit naše jména...“

„Mlč, nevíš, kdo nás poslouchá! Třeba zrovna víla Broumarka!“

„Ta? Chachachacha! Tý stařeně je nejmiň pět set let a to už je hluchá a slepá!“

V tom se zval rozzlobený hlas –: „Kdo je u vás hluchý a slepý? A ještě jste mi přidali dvě stě let! Tak to vám nedaruji! Já vám ukážu, kdo je víla Broumarka!“

Strašidla se polekala a raději rychle zmizela.

Ráno Bojsavod všechno vylíčil Aničce. Domluvili se, že nebudou na nic čekat a hned zavolají vílu Broumarku.

„Vždyť jsem napůl vodník, tak mne víla uslyší,“ ujistil Bojsavod Aničku a hned začal čarovat:

„Vlna sem, vlna tam, na vílu si zavolám.
Čaruji, čaruji pro ni chodník,
na jeho konci čeká vodník.
Pojď, vílo Broumarko, jsi moudrá paní,
pojď ke mně a splň mi mé přání!“

„Kdo mne to volá, kdo mne to budí?
Tak krásně se mi spalo,
když čísi volání ze sna mne probudilo.“

„Já jsem tě volal, já vodník Bojsavod!“

„Vodníček! Tak k tobě mne přivedl z vlnek chodníček! Co si ode mne žádáš?“

„Jde o dvě strašidla, která tady každou noc řadí. Víím jak na ně, jen musím znát jejich jména.“

„Ráda ti pomohu a ztrestám ty uličníky, kteří mne urazili. Co mi ale za mou radu dáš? Sto let jsem nejedla, sto let jsem nepila, sto let jako bych nežila...“

„Vílo Broumarko,“ oslovila vílu Anička, „mám upečené buchty s mákem a uvařím ti k nim kávu. Pojď, pochutnáš si.“

„Děkuji, Aničko, ráda ochutnám tvoje buchty. A ty, Bojsavode, zatím udělej tady všude z vlnek mazlavé bláto. Jakmile po něm strašidla uklouznou, pronesete nad nimi zaklínadlo s jejich jmény, která ti teď pošeptám.“

Po těch slovech odešla Broumarka s Aničkou do chaloupky a Bojsavod se dal do čarování.

„Vodo, vodo, vodičko,
namoč půdu maličko,
uděláme bláto.
To bude stát za to!“

To pronesl ještě několikrát a bylo hotovo. Teď mohla strašidla přijít.

Víla Broumarka pochválila Bojsavoda za dobře provedenou práci: „Jsi šikovný chlapec a musím ti říct, že máš velké štěstí. Ta tvoje nevěsta umí péct buchty, jen se na jazyku rozplývají!“

„Jakápak nevěsta, vílo Broumarko?“ smála se Anička.

„Přece tady v té chalupě, Aničko, nebudeš žít sama. A já moc dobře vím, že jste oba našli v sobě zalíbení. Tak až budete mít svatbu, pozvěte mne, prosím, na hostinu. Vždyť víte, že jsem sto let nejedla, sto let jsem nepila, sto let jako bych nežila...“ A po těch slovech víla zmizela.

Začalo se stmívat, už nezbývalo moc času. Bojsavod vysvětlil Aničce, co budou dělat a pak se rychle schovali do křoví.

Chvilí se nedělo nic. Pak se ale ozval řev a jekot – strašidla byla tady!

Budou rvát a ničit, co jim pod nohy přijde. A dnes si dají obzvlášť záležet, aby tu holku už konečně vystrnadila z chalupy a usadila se v ní sama. Jenomže ouha, co se to děje? Strašidla se válí v blátě a ne a ne vstát. Nohy kloužou, znovu padají na břicho, na záda! A v tom okamžiku přiskočili Bojsavod s Aničkou:

„Strašidla, už nestrašíte,
už nás lidi neděsíte.
Než řekneme švec –
utečete za kopec!
A teď zmizí Bubulák,
za ním půjde Huhulák!“

A než by skutečně řekl „švec“ – byla obě strašidla navždycky pryč.

„Tak a je hotovo,“ oddychl si Bojsavod. „ – A co že to říkala víla Broumarka? Něco o nějaké svatbě. Ten nápad se mi náramně líbí...“ zašilhal po Aničce, ale ta jen sklopila hlavu.

„Aha, musím se nejdříve zeptat nevěsty, jestli by mne chtěla. Tak tedy, milá Aničko, vzala by sis mne za muže, i když jsem napůl vodník a napůl člověk? Chceš být mojí ženou?“

„Chci, ty můj milý vodníčku! Lepšího muže bych nenašla. A alespoň ty naše děti, které budeme mít, budou umět pořádně plavat.“

A pak už se Bojsavod s Aničkou vzali za ruce a šli pozvat vílu Broumarku na svatbu. Potom po rackovi poslal Bojsavod zprávu rodičům, že se usadil v Čechách, že si našel moc hodnou Aničku, se kterou se ožení a až budou mít rodinu, přijedou v létě na dovolenou.

BLAHOPŘEJEME K JUBILEU MIROSLAVU SKAČÁNIMU

Pozoruhodně originální Miroslav Skačáni

V poměrně širokém rozsahu tvůrčího zaměření členů Střediska je osobitým tvůrcem Miroslav Skačáni, jemuž blahopřejeme k životnímu jubileu, jehož se dožívá v aktivním lékařském působení a v plně tvůrčí iniciativě. Pozoruhodnou doménou je mu historický román. Vyhýbá se křiklavě barvitému líčení dobového kolorytu a zjednodušujícím tendencím, inklinujícím k senzačnosti. Dává přednost konkrétnímu hloubavému chápání minulosti, historických vazeb a souvislostí. Nenásilnou aktualizací dějinných událostí uplatňuje v současnosti nepříliš preferovaný etický a filozofický přístup k minulosti. Jeho rozsáhlý román Prokletá knížata náleží k nejlepším knihám, na které může být česká historická próza posledních tří desetiletí patřičně hrdá. Individuální pojetí zvolil i v románech dějově zasazených (někdy s časovým předstihem i posunem) do období druhé světové války. Konkrétní předností jeho tvorby je linie vnímavého vystižení psychicky stěžejních i vedlejších postav, prosté zjednodušujících přístupů. Nelze opomenout, že podle Skačániho románu Vraždy ze závisti, byl natočen film Hodinu nevíš. Velice čtivé jsou také jeho postřehy z cest do zajímavých lokalit této planety.

F. Uher

BOŽENA NĚMCOVÁ INSPIRACÍ PRO UMĚNÍ (1842–2020)

Motto: „*Kdybych měla volit – tedy bych si přála narodit se znovu as za dvě stě let – anebo ještě později – neboť nevím, bude-li do té doby takový svět, v jakém bych já chtěla žít s rozkoší.*“ (Božena Němcová v listu ze dne 17. 12. 1851 MUDr. Janu Helceletovi). Naše slavná krajananka, spisovatelka Božena Němcová (1820–1862, dále jen BN) si přála narodit se za 200 let. V letošním roce 2020 si celý kulturní svět připomíná 200 let od narození (4. 2. 1820 ve Vídni) této pozoruhodné osobnosti, jejíž krása, literární aktivity, dramatický život i podnětné dílo okouzlovaly současníky již za jejího života. Budila úctu i obdiv a již za svého života inspirovala básníky, malíře i hudebníky. Vždyť podle historiků první báseň o ní byla sepsána v době, kdy jí bylo asi 22 let (1842), její půvab zvalil i malíře J. V. Hellicha, který ji romanticky zpodobil v roce 1845, kdy dosáhla 25 let, a první zhudebnění její básně Pod bukem v zeleném boru – Žezulky se datuje v roce 1856, kdy po vydání Babičky se rozšířil její věhlas. Zejména však po její smrti ve 42 letech (21. ledna 1862

Kresba akademického malíře
Jiřího Škopka – Barunka
Panklová

v Praze) a po zániku autorských práv spisovatelčiny rodiny (1892) se umělci prakticky všech oborů trvale inspirovali uměleckým odkazem BN. Tato inspirace je už 178 let nepřetržitá. I to je doklad životnosti, aktuálnosti i světovosti fenoménu, který se nazývá **BOŽENA NĚMCOVÁ (1820–1862)**.

Připomeňme si aspoň **ve stručném statistickém přehledu** několik zajímavých fakt a informací o přijetí (receptci) a inspiraci (podnětu, vnuknutí, tvůrčí jiskře) Boženy Němcové pro české a světové umění i vědu, literaturu i kulturu vůbec. Využiji zde svého původního zdroje, a to originálního mnou ztvárněného soupisu, seznamu, ohlasové bibliografie, na níž jsem pracoval od roku 1961 s přestávkami dodnes, tedy přes padesát let, s titulem „**BOŽENA NĚMCOVÁ INSPIRACÍ PRO UMĚNÍ V LETECH 1842–2020**“. Dosud

podobný soupis v naší literární vědě se neuskutečnil, a teprve až nyní by tuto unikátní, ojedinělou a originální knihu v mém autorství mělo vydat vydavatelství Dr. Eva Koudelková Nakladatelství BOR Liberec během roku 2020.

Na její vydání by mělo solidně přispět finančně i Město Česká Skalice v Roce Boženy Němcové 1820–2020. Autor Jiří Uhlíř úzce spolupracuje s kulturními a vědeckými institucemi nejen v Praze, jako je Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, Divadelní ústav i Národní knihovna v Praze, Národní filmový archiv v Praze, Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, Společnost Boženy Němcové v Praze i v České Skalici, ale i nepřehlédnutelné **Muzeum Boženy Němcové (MBN) v České Skalici**, které vydalo mé tři knihy o Boženě Němcové (BN ve filmu a televizi, 1968, kniha reprezentovala Československo na mezinárodní filmologické výstavě v Benátkách u příležitosti mezinárodního filmového festivalu v Benátkách (ve Venezii v Itálii, kde obdržela diplom 1969); BN v plastice (1970)); BN v hudbě (spoluautor J. Vackové, 1979).

Jeho 100. výročí počátku konstituování jsme si v roce 2019 právě připomněli. Vždyť již v r. 1919 nově založený Klub českých turistů v České Skalici odkoupil pozůstalost Boženy Němcové od její dcery Dory, učitelky v Jičíně. Tím byl položen základ ke zřízení prvního literárního muzea v ČSR, a to Muzea Boženy Němcové v České Skalici, slavnostně otevřené dne 24. května 1931. Za ředitele školy a učitele Jana Krtičky se MBN zcela specializovalo na kult uctívání spisovatelky BN, na propagaci i poznávání jejího odkazu. Toto muzeum vydalo i mé tři knihy o BN (1968, 1970; 1979, spoluautor).

Všimněme si aspoň ve stručnosti, **jen statisticky**, jak se souhrnně v číselném výčtu podíleli čeští, slovenští i zahraniční umělci na vytváření uměleckých artefaktů, básní, básnických knih, novel, povídek, románů i literatury faktu, na životopisných dramatech, hudebních dílech, na filmech a televizních pořadech inspirovaných osobností, životem a dílem BN od roku 1842 do roku 2020.

POEZIE – Božena Němcová inspirovala již za svého života mnohé básníky, kteří v letech 1842 až 1855 o ni vytvořili 23 básní, dokonce v azbuce. Oslavné napsal přítel V. B. Nebeský, který zasvěcoval Němcovou do básnictví a intimně se s ní sblížil, což vyvolalo satirickou reakci básníka J. P. Koubka: Básníkova cesta do pekel, ohlas pražských klepů. Můj seznam registruje **celkem 514 básní**, z toho 328 básní ve 31 básnických sbírkách a cyklech, nejen o BN, ale i o Babičce, Viktorce, Babiččině údolí, které čeští, slovenští a polští básníci a básnířky vytvořili v letech 1842-2018.

PRÓZA – První próza se vztahem k BN pochází z roku 1865 a o roku 2018 registruji celkem **238 próz**, povídek, novel, románů, črt, fejetonů i scénářů, a to nejen beletrii, ale od r. 1990 i literaturu faktu a odbornou, též 16 prozaických parodií na dílo BN. BN je hlavní postavou ve 103 prózách a epizodickou postavou ve 29 prózách a v 16 parodiích na povinnou četbu Babička v letech 1908 až 2011.

DRAMA – DIVADLO – Postava Boženy Němcové se v letech 1916-2017 objevuje **ve 35 životopisných dramatech, operách i muzikálech**, dále je námětem 5 literárně hudebních pásem a 11 literárně dramatických pásem. Pokud jde o dramaturgii a divadelní úpravy, registruji v letech 1899 až 2018 celkem **337 dramaturgií**, divadelních adaptací, úprav a jevištních inscenací děl BN v jazyce českém, slovenském i ruském.

DISKOGRRAFIE – můj soupis gramofonových desek a fonokart vykazuje celkem **49 zvukových nahrávek Babičky i pohádek BN z let 1932–1975**.

UDBA – podle evidence Jiřiny Vackové a Uhlířova soupisu, lze v letech 1856–2019 doložit cca přes 150 autorů, hudebních skladatelů a přes 220 skladeb prakticky všech hudebních žánrů, včetně oper, operet, zpěvoher, baletů i o BN a jejich dílech.

FILM – (film v českých zemích započal až v r. 1898 a čsl. televize černobílá začala vysílat od května 1953 a barevná televize od r. 1973). Tyto nejmladší audiovizuální fenomény a tato moderní masmedia se zmocnila BN až po vzniku samostatného čsl. státu. Filmografie děl BN, na níž se podílela i Eva Urbanová z NFA Praha, vykazuje z let 1921 až do roku 2016 celkem **28 filmů, filmových adaptací děl BN**. Existují již tři filmové a televizní adaptace Babičky (1921, 1940, 1971). Jednou byla zfilmovaná Pohorská vesnice, kterou BN osobně cenila jako prózu výše než Babičku, považovala ji za své nejlepší dílo; Divá Bára, V zámku a v podzámčí atd. Filmařům především učarovaly vděčné a fabulací oplývající pohádky a v poslední době i adaptace opírající se o korespondenci BN. **BN se**

stala postavou v celkem 13 životopisných filmech a televizních inscenacích v letech 1925–2020. Z toho též v jediném filmu slovenském (Ako listy jedného stromu režiséra Vl. Kavčiaka z r. 1979) a v jednom německém (2005). **DIAFILMY** – v letech 1937–1967 bylo vyrobeno celkem 25 černobílých i barevných atd.

DIZERTACE – DIPLOMOVÉ PRÁCE o Boženě Němcové z let 1918 až 2018 – registruje moje bibliografie zatím jen **119 záznamů akademických prací.** Zajistě si **můj soupis v kterémkoliv žánru nečiní nárok na úplnost.** Televizních pořadů je několik set.

INONOGRAFII BN – tzn. **soupis vyobrazení, zobrazování, soupis portrétů BN, ilustrací v knižní tvorbě či v plastice, sochařství, a vůbec ve výtvarném umění – zatím ponecháváme stranou.** Řádově jde o několik set portrétů – vyobrazení BN, o tisíce ilustrací děl BN atd. Ve své kartotéce však některé registruji.

PRO ZAJÍMAVOST: v letech 1855–2020 vydali Babičku knižně i jako e-knihu **ve více než 350 českých knižních vydáních.** V době národního ohrožení, za nacistické okupace, se dočkala celkem 30 vydání za jediný rok 1940 (tedy 2,5 vydání za 1 měsíc), v r. 1935 českou Babičku vydali 11×, v r. 1923 a 1932 desetkrát. V Trutnově v r. 1947 vydali první těsnopisné vydání Babičky, jež vyšla i ve slepeckém písmu a v kolibřím vydání. První českou knihou vytištěnou na rotačce byla Babička BN v knihtiskárně Ed. Beauforta v Praze u nakladatele B. Kočího v r. 1906. **Babičku BN v letech 1858–1983 přeložili do 26 cizích jazyků a byla vydána v 92 cizojazyčných edicích.** Pozoruhodné překlady jsou do exkluzivních jazyků, jako je arménština, čínština, esperanto a japonština, romština. Pohorská vesnice se od roku 1856 do roku 1984 dočkala celkem 106 českých vydání a jen 3 vydání ve slovenštině.

Největší muzejní sbírku knihy Boženy Němcové Babička měla k roku 1996 právě knihovna MBN v České Skalici. Podle L. Kochánka (1000 českých NEJ a ještě něco navíc, 4. upr. a dopl. vyd. Praha, Albatros 1996, s. 64: Čítá celkem 383 vydání tohoto nejnámějšího spisovatelčina díla, z toho 293 samostatných českých vydání, 10 vydání v českých sebraných spisech, 12 vydání slovenských a 68 cizojazyčných. Nejvzácnější z těchto exponátů je první vydání Babičky z roku 1855 (nakladatel Jaroslav Pospíšil z Prahy) a druhé z roku 1862 s autorčiným věnováním psaným asi 6 hodin před smrtí. K zajímavým patří vydání slepecká, kolibří nebo v čínském a japonském překladu.“ – Největší soukromou sbírku knihy BN Babičky má inženýr Jan Nevečeřal z Ostravy – celkem 106 vydání z toho jedno v těsnopise, dvě v němčině a jedno v ruštině. Po smrti se dostalo naší **Boženě Němcové nejen národního, ale i mezinárodního uznání.** V r. 1962 UNESCO (Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu) zařadilo 100. výročí úmrtí BN mezi světová výročí a **rok 1962 vyhlásilo za Rok Boženy Němcové.** Podobně Česká Skalice prohlásila **rok 2005 za Rok Babičky BN,** kdy uplynulo již 150 let od prvního sešitového vydání Babičky (dne 15. května 1855

v Praze vychází první ze čtyř sešitů Babičky u Jaroslava Pospíšila). V červnu 2005 se v poněkud kontroverzní **anketě** České televize Největší Čech umístila BN jako jediná žena Češka v první desítce na celkovém 10. místě, jak rozhodli televizní diváci. V r. 2009 se v **čtenářské anketě** České televize Kniha mého srdce umístila Babička BN na 2. místě hned za Jirotkovým Saturninem, od 20. 6. do 7. 10. 2009 celkem jí respondenti odevzdali 29 935 hlasů. – Na její paměť **pojmenovali planetku (asteroidu) (3628) Bozenanemcova (1979 WD)**, objevenou českou astronomkou Z. Vávrovou dne 25. listopadu 1979 na hvězdárně Kleť u Českých Budějovic. V letech 1992 až 1993 přišla z Kalifornie (USA) zpráva, že první českou ženou, která dostala **kráter „Nemcova“** má průměr 22,9 km, vyvýšení (elevaci) o poloměru (radius) 6052,486 kilometrů **na planetě Venuše**, je naše paní Božena Němcová. A mohli bychom pokračovat. Z toho plyne, že **BN je významná osobnost nejen v měřítku celonárodním, ale i mezinárodním. Ba chce se říci, přímo kosmickém.**

PhDr. Jiří UHLÍŘ, Jaroměř

Otevřený dopis Františku Uhrovi

Milý Františku,

nemohu se zbavit pocitu, že bych měla za nás za všechny splatit dluh. Protože zejména Tobě, který jsi lidské bytí vždycky dokázal ohmatávat nejen mozkiem, ale i srdcem – a který jsi za osm desítek let v sobě naakumuloval moudrosti a úžasu ze života možná víc než druzí – patří dík.

Jakkoli někteří z nás jsou už v pokročilém věku, stále ještě je tu něco, co nám dopřává, aby nám dorůstala křídla, co nám dopřává „zmlazovat se,“ – ono „zmlazovací něco“ je zázrak, který se nazývá „čin tvorby“. Nemohu se ubránit dojmu, že největším smyslem Tvého života je právě radost z tvoření.

Dík Ti ovšem patří především za to, že svou zkušenou moudrostí nešetříš, ale snažíš se i nám ostatním zprostředkovat (romány, detektivkami, poezií, aforismy, tvorbou pro děti i hluboce chápavými recenzemi) to, co setkávání se životem přineslo Tobě. Tvým nezanedbatelným a chvályhodným činem není tedy jen práce pro druhé, ale hlavně Tvoje vlastní tvorba, které si všichni vážíme.

Každá Tvoje řádka je totiž tvořena nejen textem, ale i nad a podtextem. Každá Tvoje věta, každé slovo, přitahuje další asociaci a stále dál a dál, jakoby ses chtěl dopátrat, co je za hranicí možností lidského mozku. Některé texty působí tak, jako bys nestíhal své vlastní myšlení, které Tě atakuje – a přesto písmenka a slova vydají nakonec překvapivý smysl. Člověk má pocit, že se přímo s dětinskou rozkoší poddáváš impulsům, které shodně zaznamenal mozek i duše, a které pak prostřednictvím Tvých prstů proudí do nitra počítače a z něj pak na papír a do knih...

Prostor a lidé ve Tvých textech jsou mírou věcí, které dělají člověka člověkem. Postavy jsou velmi sugestivní, protože jsou dokonale poznané, stejně jako prostor,

ve kterém se pohybují. A v tomto dokonale poznaném prostoru se zjevují události, lásky, nelásky, nenávisti i vraždy, které jednou hýbou osudy aktérů, jindy jsou pouhým slalomem nešťastného protagonisty mezi životem a smrtí.

Ve Tvých textech téměř vždycky dominuje člověk a jeho čin. Jako archeolog odkrýváš podstatu nejen lidské bytosti, ale také jejího, mnohdy nepochopitelného, konání. Tvé texty jsou často i o přesahu, tedy o tom, co určuje hodnoty života. Jejich moudrost tkví především v jemné ironii a humoru, jež naznačuje, jaká by měla lidská společnost a naše současnost být – ale jaká ve skutečnosti není. Lidskou komedii pak zachraňuješ shovívavým autorským pohledem, který čtenáře nutí k chápání i věcí zdánlivě nepochopitelných.

Dílo spisovatele jako jsi Ty, je tedy nezbytnou součástí života společnosti, představuje kritiku i obhajobu její existence. Je vlastně zprávou o nedokonalém stvoření lidském, které by mělo být, ale často není, za své konání – a tím i za konání celé společnosti – zodpovědné.

Dílo spisovatele jako jsi Ty, je studánkou moudrosti, ze které ani opakovaným upíjením neubývá...

A právě za to Ti děkujeme především a přejeme i nadále tvůrčí invenci a osobní pohodu.

Marcella a Jirka

NÁVRATY

Co bylo – bylo, život nás nutí dívat se a jít dopředu.

Jitřit a vracet se do situací, které jsme nemohli ovlivnit, jako je nehoda, přírodní katastrofa, nemoc, a zkoumat to, co jsme mohli a měli udělat jinak, je nesmysl. Situace byla taková a my s ní už pak nic nenaděláme.

Jsou chvíle i místa, ke kterým se vracíme rádi...

Snad každý si jednou rád vzpomene na dobu dětství...

Na rodný domek či chaloupku s malými okny. Pod nimi byl rok co rok záhon jiřin. Pod krovem stavěly vlaštovky svá hnízda a my doufali, že nám přinesou štěstí.

U většiny chalup stála mohutná lípa. V létě kvetla, voněla, v žáru poskytovala stín. Dřevěná lavička pod ní lákala k posezení, zvláště večer, za třpytu hvězd a cvrlikání cvrčků.

Na to místo zůstane věčná vzpomínka. Tam bylo prožito nádherné dětství s ostatními sourozenci.

Maminka, vždy plná pochopení se smyslem naslouchat našim bolestem a problémům. Nevnucovala nám svůj názor, byla zářným příkladem. Nabádala k dobrému slušnému chování. Ona i tatínek patřili k těm nejbližším, kterým jsme se svěřovali a radili se s nimi.

Krásné vzpomínky dýchnou i při prohlížení, bůhví už po kolikáté, rodinného alba s černobílými fotografiemi, narození dětí, první krůčky, začátek školy, vý-

lety. Vzácné momenty, zachycené na kousku papíru v každém z nás vyvolávají nádhernou vzpomínku.

Potěší i zažloutlé obálky, v nichž po letech nalezneme krasopisně psané dopisy s obsahem plným laskavosti, vážnosti a úcty. Mimoděk možná vyklouzne z úst: škoda, že se to dnes nenosí, že to není v módě...

Někteří z nás mají i své skryté místo, které pomáhá k urovnání rozjitřených myšlenek. V ústraní a v klidu posedí a čerpají novou sílu. To místo je pouze jejich soukromí a je pro ně moc důležité. Shrnuť a podtrženo, všichni do jednoho v životě prožíváme chvíle a situace, které se později stávají vzpomínkou, ať už se k nim vracíme rádi nebo ne.

Doba se mění a dodejme, závrtně rychle! Mění se mezilidské vztahy, mění se místa i prostředí, ve kterém žijeme, mění se život na celé planetě. Avšak návraty v uzrálém člověku zůstávají napořád...

Alžběta Hubálková

Návraty nám poslala Alžběta Hubálková jako rozloučení s našim Střediskem.

LITERÁRNÍ ČÁST

OLGA NOVOTNÁ

Nový rok

Jen co vrátka otevřel
ukrojil nám čas
ze všech stran nás svírá
slyšet jeho hlas

Všechny naše obsese
čas na bedrech nenese
rozprostřeme mapy žití
láskou budme denně sytí

Nebe je zas modrošedé
dolétaly světlice
sklenice se vyprázdnily
dozněly i zdravotice

Pár dnů už je minulostí
rychlík čas je spolykal
Nový stůl je prostřený
užijeme z něho dál

My v poklusu nebo v klidu
konzumujem realitu
času tempo závrtné
denně na nás dopadne

ZÁZRAK NA CALTON HILLU

KATEŘINA HÁJKOVÁ

Podzimní Edinburgh tonul v záři slunce, které se pomalu chystalo k ukončení denní pouti a spočinutí mimo zraky smrtelníků, kteří jej obývali. Do jeho západu zbývala asi tak hodinka. Ačkoliv foukal studený vítr, mělo ještě sílu zahrát mladý pár, který se z Nového města svižnou chůzí přesouval k vršku nad městem.

Calton Hill skýtal krásný pohled na celý Edinburgh. Na hrad, který mu dominoval z vysokého kopce a jako král shlížel na svůj lid hluboko pod sebou. Na vysoké domy Starého města, pod jehož kostkami odpočívaly ulice pohřbené pod nánosem dalších a dalších stavebních materiálů. Na Nové město, odkud se právě vraceli, a které se od toho Starého lišilo tak, jak se jen lišit mohlo. Široké, prostorné, vznosné. To byl také záměr architekta – zcela jej vizuálně oddělit od chudinského Old Townu s úzkými uličkami, špatnou hygienou a všudypřítomnou stísněností. Dokonce i na St. Arthur's Seat a pod ním budovu těžce vybojovaného Skotského parlamentu. Na to vše se z Calton Hillu dalo shlížet tak, že měl člověk celičký Edinburgh se všemi jeho krásami jako na dlani.

Spěchali, aby tam byli ještě před západem slunce. Tedy on spěchal. Ona ho následovala. Po celodenním chození byla příjemně unavená a nechtělo se jí drápat se ostrým tempem do strmého kopce. Neviděla důvod ke spěchu. Ale on ji stále pobízel, aby přidala. Cítila, že mu na tom z nějakého jí neznámého důvodu záleží. A jí záleželo na něm. Takže se rozhodla, že je to pro ni také důležité a vytrvale se snažila natahovat krok víc a víc. Když konečně vystoupali až nahoru, musela uznat, že se to vyplatilo.

Výhled byl nádherný. Zapadající slunce zalévalo vše přívětivým zlatavým světlem. Edinburgh se pomalu halil do příslibu nadcházejícího večera. Do začínajícího přítomného probleskovala světla nedávno rozsvícených lamp. Z té výšky se zdálo, jako by nad městem poletovaly stovky drobných světlušek a chránily jeho obyvatele před blížící se tmou. Všechno to mělo tak čarokrásně magickou atmosféru, až se jí z toho točila hlava. Připadala si jako v pohádce.

Přitiskla se k němu, zavřela oči a nasála jeho vůni. Takhle nikdo nevoněl. Jenom on. Cítila jeho teplo, lásku, vřelost. Plně vychutnávala sílu okamžiku dokonalého splynutí dvou duší, které byly šťastné, že se našly. V tomto spojení nacházela svobodu a volnost, kterou neznala, dokud byla sama. Bez něj. Souznění a pocit hluboké vnitřní radosti ji naplňovaly neutuchajícím klidem a harmonií, jež poznala až s ním. A jakousi zřejmou naléhavost cítila i z jeho dotyků. V jeho objetí se cítila bezpečně. Vždycky, když tohle udělal, nebo vždycky, když ho jen uviděla, se veškeré obavy rozplynuly jako ranní mlha a ona věděla, že všechno bude dobré.

Držel ji v náručí a společně se kochali pohledem na usínající město, jehož se zmocňoval soumrak. Uživali si laskavé přítomnosti a jedinečné skutečnosti, že

mají jeden druhého. Zažívali společně poznávanou a objeňovanou lehkost bytí povýšeného na vědomé žití prodchnutého všeprostupující láskou. A v té nádherné chvíli, která patřila jen jim dvěma, náhle řekl: „Něco tady pro tebe mám.“ Ona věděla. Oči se jí zalily slzami štěstí. Rozepnul zip kapsičky na rukávu bundy a vytáhl malou červenou krabičku ve tvaru srdce. „Vzala by sis mě?“ zeptal se potom. Nitro jí zalilo světlo, klid a pohoda. Stabilita. „Ano.“

Plakala. Plakal. Plakali společně. Jako společně a každý za sebe i za oba od té doby, co byli spolu, prožívali všechno.

Vše bylo najednou tak krásně jednoduché a jasné. Protože takový byl život s ním – srozumitelný, jasný a pohodový. Měla pocit, jako by se vrátila domů. On byl její domov. Láska, klid, bezpečí a jistota. A to vše chtěl nyní potvrdit před celým světem. Že je jen jeho. Co jiného mohla říci? Že je to nejkrásnější okamžik jejího života? Že ho miluje? Že je s ním šťastná jako nikdy předtím? Že je jejím světlem? Nejlepším přítelem a nejbližším člověkem? Všechno to věděl. Slzy štěstí to dokázaly povědět lépe než slova.

Chvíli jen stáli v hlubokém objetí. Leželi si v náručí a neexistovalo nic kromě nich dvou. Potom se, ruku v ruce, vydali na cestu dolů. Z kopce Calton Hill hluboko do srdce Edinburghu. Na tyčinku Mars smaženou v máslovém těstíčku. A skleničku whisky Royal Lochnagar. Celý svět jim ležel u nohou. Měli jeden druhého. A před sebou celý dlouhý společný život.

Obraz usínajícího Edinburghu tonoucího v soumraku a zalitého světlem zapadajícího slunce má s tou mimořádnou chvílí od té doby spojen a uchován ve vzpomínce, k níž se vždy ráda vrací.

Z VIŠNĚ NA KOKOS

JIŘÍ FALTUS

PŘED ODLETEM

Stonožka je po tři noci vzhůru,
až si nožky přepočítá,
skončí inventuru.
V počtech sice občas lítá,
proč by tohle nesvedla?
Říkám pravdu naprostou.
Teď do křesla usedla,
než jí křídla narostou.

ZRUŠENÝ LET

Na koštěti ježibaba letí,
poztrácela cestou smetí.
Kdo ho bude hrabat?
Pošleme ji rázem zpátky,
přiletěla bez lopatky.

NESLEPÝŠ

Koupil si slepýš tubu lepidla,
bude teď nejspíš dva týdny bez jídla.
Co doma lepí, nechce mi říci –
z talíře střepy, zlomenou lžící?
Na koleně až vše slepí,
přestane snad dělat klepy.

ZASNĚNÍ

Hrneček sešlý věkem
přemýšlí, co by si dal –
čaj nebo kávu s mlékem?
Než si to rozmyslel,
na oušku usnul, ve chvílce spal,
sny z noční košilky
lžičkou zamíchal.

Ze sbírky, která vyšla v nakladatelství Alfa-Omega 2019.

SYMETRIE PŘÍBOJE

FRANTIŠEK UHER

AŽ NA KONCI SVĚTA

Z ryze vědeckých příčin se snažil proniknout na sám konec světa. Představoval si ho jako kamenitou pustinu bez stopy života, strašlivě holou, nehybnou, končící propastí a nekonečným mlhavým prázdňem. Jaké bylo jeho překvapení! Smolně tam voněl les, kvetl vřes, švitořili ptáci, obloha byla modrá a tráva zelená, dětské hřiště plné dětí různé barvy pleti, vedle stánku se zmrzlinou - se zvedala prostorná jurta jako turistická ubytovna. Stranou stálo křídlo značky Petrof, u něhož seděla něžná plavovláska se zasněnými očima a hrála Frimlovu Indiánskou píseň lásky.

CO KDYBY

Celá byla krásná. Šel by za ní po mořské hladině i po dně tůně. Kdyby neutekla s tím bohatým chlápkiem jezdicím pontiakem, mohli společně lovit ryby, dráždit tchyně, pěstovat dýně, skákat na trampolíně, proplovat pod vodopády, hledat vltaviny, hrát dvojhlasně na didgerido a v Kolíně pravidelně přecházet Labe po laně. Nebo krást koně.

STÍN SMUTKU

Stín smutku padl na Radostín. Zemřel jediný obyvatel, přihlášený k trvalému pobytu. Za rakví šel toulavý pes, který celé dny obíhal ves, a tři chalupáři, kteří to měli při cestě do hospody.

Knížka vyšla v nakladatelství Alfa-Omega 2019

ŘEKY ŽÍZNÍ

VĚRA KOPECKÁ

před úsvitem

ticho noci
je hluboké a slepé
jak vyschlá studna
jen kámen zebe
slova zasypaná u dna

ticho pod hvězdami
rosou kráčí
slova sbírá
na bodláčí

ticho láme
netopýrům básní
křídla

kdesi svítá

za

bylo nebylo
nebylo ubylo
zbylo
něco nás přerůstá
sahá za
a nad
taková žízeň
že řeky vysychají
do chodidel
slova pálí
a v písku
slunce plápolá

ukrytá

ze slov se svlékám
jak řeka z pěny jezů
zůstávám nemá
a bez slz

mlčím
jak mlčí kámen
v základech příkrčený

mlčím
jak ticho
před bouřemi

slova ukrytá
zasetá hluboko
ve zmrzlé zemi

džbán

být jako džbán
co chytá rosu
na doušky ji proměňuje
živou vodu snů

být květem ve džbánu
prostřeným stolem včel
a okrasou tvého domu

jsem džbán
a neustávám
po kapkách rosa padá
slza slaná
na dno mé

Ze sbírky, která vyšla ve vydavatelství Kopecká v roce 2019.

ZA ZDÍ

JANA BURČÍKOVÁ

NÁVRAT

Odemkla dveře. Pocítila při tom cosi jako nesoulad, nepatřičnost, změnu, která se vetřela na místo, kam ji nikdo nezval. Chvilku jí trvá, než na to přijde. To dvojí otočení klíčem, na dvakrát cvaknutí. No jasně! Tady se přece nikdy nezamykalo!

Protože tu pořád někdo byl...

Máma tu byla...

Dřív Bohunka, paní, co tu vypomáhala. Pak už pořád jenom máma...

Je to ale vůbec možné? Že máma nikdy neodcházela z domu?

Anebo u toho Markéta nebyla. Musel přece někdo nakupovat, chodit na úřady, vyřizovat poštu... A táta to určitě nebyl. Ten by takové věci nikdy nedělal. Tím si je Markéta jistá...

No, dobrá. Hlavně, že se sem dostala. Taky mohl být vyměněný zámek, nebo tak něco. Vždyť už to jsou skoro tři roky. Do Markéty se zakusuje zima. Ještě před chvílí na ni pražilo slunce. Na to, že je teprve začátek května, je počasí opravdu luxusní. Markéta má ráda horko. Zase se jí připomene loňské koupání v potoce. Ach jo, měla by s tím už přestat. Jednou je dospělá a máma k tomu. Jak slýchává od babičky, musí se s tím sžít.

Brrr. Proč tady má ale táta takovou zimu? Host v domě, který býval od narození jeho domovem, proplete holé paže na hrudníku, ale moc to nepomáhá. Markéta nemá, co by si přetáhla. Vyšla dnes jenom nalahko. Nemohla tušit, že jde na návštěvu do ledového království...

Rozhlíží se kolem sebe, jakoby tu byla poprvé. Přitom se tady nic nezměnilo. A jestli, pak to bude nanejvýš lahev se sirupem, kterou nechávali vždycky stát na lince. Pro případ co nejsnadnějšího použití. Všichni byli doma neobyčejně žízniví. Dnes tam stojí jiná. Štíhlejší. A tmavší. Takový sirup nikdy nepili. Hold, táta asi nakupuje jinak.

Markéta nemá žízeň. Tedy vlastně má, ale když si představí, jak by do sklenice s trochou odlitého sirupu nalila vychlazenou vodu z lednice, oklepe se jako pes, co se vyválel ve sněhu.

Myšlenka na vodu ji však, ať chce nebo nechce, zavede k ledničce. Nechápe, proč to dělá, když by si tu stejně nic nevzala, ale nedá jí to. Touha podívat se, je silnější. Jenom nakouknout, jestli je v první přihrádce zase ten dobrý sýr, který chodila tajně uždibovat. V dolním boxu zas pokaždé našla pomeranče. Prali se o ně s bráchou, takže na mámu už zbylo jen málokdy. I když je měla stejně ráda jako oni. A má doteďka.

Hu! Z lednice na Markétu bafne totální zmatek. Obaly, které dosud nikdy neviděla, přepadávají jeden přes druhý. Nevypadá to nijak lákavě a ani to nijak lákavě nevoní. Nevzala by si tu ani kyselou okurku, natož ten divně scvrklý párek, co vyčuhuje z naříznutého plastového sáčku. No jo no, táta, odfrkne si nad nalezenou spouští. S nosem přikrčeným odporem přibouchne ten krám, co býval klenotem jejich kuchyně, ne-li celého domu. Aby zdůraznila, jak moc je to s jejím znechucením vážné, otočí se k lednici zády. Rozkvetlá kytka na okně jakoby ji v ten moment spěchala vysvobodit.

Je překrásná. Úžasná! Úchvatná!

Markéta má pro orchideje slabost. Když vykvete orchidej, má to za božský dar. Zázrak, který ji uchvacuje. Nemůže si pomoci. Tady nemůže narazit. Přechází halu, obchází stůl, na poslední chvíli se vyhne houpacímu křeslu. Bylo tady?

Nevzpomíná si. Ale nějakým křeslem, aťsi je třeba houpací, se teď zabývat nehodlá. Zblízka jsou lehce nafialovělé květy ještě půvabnější. Prohlíží si je ze vzdálenosti jednoho metru, pak do nich téměř zaboří nos a znovu z větší dálky. Ještě jednou se nahne tak, aby jí neušel ani jediný detail. Bože, jak jsi mohl? Zastydí se na vrub kohosi, kdo za tu nestydatě vysvěcenou nádheru může. Vždyť ty květy... no, jak to jenom říct... ty květy vypadají přesně jako to, co ženy schovávají v kalhotkách... Najednou jí celá ta krása přijde až nepřipustně upřímná. Jak je možné, že to nikoho nepohoršuje? Vždyť tyhle kytky si dávají lidé do oken... Copak to nikdo nevidí? Je možné, že by to viděla jenom ona? Není nějaká úchylná? Nebo snad... není ona...?

Blbost! V žádném případě není úchylná ani teplá. To v tyhle chvíli opravdu ne. Přeje si dlaněmi husí kůži na holých pažích. Má přece Samuela. Myslí na něj tak, že z toho nespí. Tak jak by mohla být...?

Má Samuela? Jak jako, má...?

Už aby tady byl táta. Pocítí náhlý příval těšení a pohladí květy ještě jednou pohledem. Rukama se jich nedotýká, to ne. Má respekt z jejich křehkosti. Úctu k dokonalosti. Kdyby je měla popsat, napsala by o nich, že jsou vymazlené. Šťastné a právem hrdé. Že si jsou vědomé své nenapodobitelnosti. Sebejisté. Nadřazené nižším druhům vegetace. A těmi jsou vlastně všechny zbývající druhy...

Pozor! Je to všechno tak? Je všechno, co Markétu napadá pravda? Nenapodobitelné... - A co potom ta podoba se ženami? Nemůže v tom být nějaký záměr?

Markétino počáteční nadšení upadá do tesklivé melancholie. Přála by si, aby jí někdo obdaroval orchidejí. Rozkvetlou, to se rozumí. A ještě by si přála, aby tím někdo byl muž. Připadala by si potom stejně obdivovaná, jako jsou už hodnou chvíli nafialovělá kvítka na tátově okenním parapetu. Měla by ten dar za vyjádření obdivu. A nejen k tomu, co schovává do kalhotek. Do třetice svých přání by si přála, aby oním obdivovatelem byl Samuel.

Néééé! Už je tu zas! Proč jí nedá aspoň chvíli pokoj? Markétino ouvej volá tátu. Kéž by jí pofoukal bebí. Tak jako to nikdy neudělal, když byla ještě malá holčička.

Za protější zdí zahrčí motor brzdícího vozu. Zní divně. Jako když si stařec potřebuje odkašlat a neustále se mu vrací slina. Markéta zaváhá, jestli to doopravdy přijel táta. Jestli to nemůže být někdo jiný... někdo, kdo jezdí starým autem... Pak se jí ale připomene, co o tátovi říkala babička. Věděla to od své kamarádky a ta zase od své sousedky, která má dceru, která pracovala v tátově restauraci. Než ji zavřeli. Přišlo to prý ze dne na den. Nějaký velký průšvih s masem, nebo co. Markéta dodneška moc neví. Protože nechce vědět. Pokaždé, když se máma s babičkou spolu baví o tátovi, jde ona pryč. Nechce u toho být. Vadí jí, když se o tátovi mluví všelijak. Třeba v tom smyslu, že to projel, nebo dokonce podělal... že bylo přece jasné, že se na to jednou musí přijít... a že je dobře, že na to svoje skrblictví doplatil... Markéta chce mít o tátovi jenom dobré mínění. Nevěří řečem. Ve svém krátkém životě dospěláka už stačila poznat, že lidé si k zaručeným zprávám moc rádi něco přidávají. S oblibou je upravují a nestydí se pomlouvat. Dělá jim dobře, když můžou o druhým říct, že je na tom hůř než oni. Markétin táta není takový, jak se o něm donedávna neslo městem. Nemůže být vyřízenej a nemůže mít dluhy, když bydlí pořád v tomhle baráku, to dá přece rozum...

Jenže co teď? Co když má klíče od domu ještě někdo jiný? Někdo, koho Markéta vůbec nezná?

Kroky obcházejí dům. Jsou to kroky muže, to se pozná. Markéta se napůl uklidní, a když se tátova hlava v černé kšiltovce mihne za oknem, zapomene za všechny pochybnosti. Tu kšiltovku přece dobře zná. Táta si ji brával na tenis. Jinak visela na věšáku v chodbě. Vlastně tam visela skoro pořád. V zimě, v létě. Na kurtech táta zas až tolik času netrávil a do práce ji nenosil.

„Tati!“ běží dcera otci naproti. O ničem nepřemýšlí, na nic se neohlíží. Její reakce je stejně spontánní, jako kdyby vystartovala před padajícím vosím hnízdem. Prudkým pohybem otevírá dveře.

Táta Ivan ztuhne překvapením. Nikoho tu nečekal. A kdyby tu měl přece jenom někdo být, pak určitě ne jeho dvacetiletá dcera, která se očividně chová stejně střeleně, jako když ji před třemi roky viděl naposledy. „Tatiííí!“ omotají se mu kolem krku zchladlé paže dívky, jež se poněkud unáhleně proměnila v ženu, a na tváři mu přistane měkká, mokrá pusa.

„Co... co tady děláš?“ převáží údiv nad potěšením, jak by tomu při troše dobré vůle být nemuselo.

„Tati, potřebuju s tebou mluvit. Nutně, víš?! Prostě seš jedinej, kdo mi může pomoci,“ chrlí ze sebe jednu větu za druhou Markéta, aniž by dala tátovi čas a šanci, aby nové situaci přivykl.

Úryvek z připravované knihy

LADISLAV VONDRÁK

Pomiloval bych tě, až by hřmělo
Až blesky česaly by oblohu
Až volalo by tvoje tělo
Dnes opravdu už nemohu

Jsi k lásce
Taky k světu
A tak tu plácám na tvou holou
Větu

Mé ženy
To jsou zkrátka -
žena a dcery, moje milá, matka
No a kandidátka

Básníci už jsou takoví
Rádi si hrají s jazykem
a se slovy
A nenápadným dotykem
nezodpovědně napoví
Znáte je,
už jsou takoví

Stýská se mi po blízkosti
Mám touhu jako vlčák hlad
A všude cizí kosti

Ti vrazi velkých lásek
Manželé, matky, taky děti
Pak domácnost a práce a zas práce
Ach, zlatí Montekové, zlatí Kapuleti

VILLA LE CORBUSIER

MARTA URBANOVÁ

Pan B., záhadná postava v našem městečku byla vyvedena černou tuší. Bydlel dole u zámku v domku, který podpírala víra, že si ho vítr neodnese. Kdysi lepenková střecha porostla býlím. V létě rozkvítala miniaturními kvítky. Domeček s jednou místností chránila lípa. Proschlá, otlučená od blesků. Strom invalida, na jehož uschlém kmeni si kdysi postavili hnízdo čápi. Proto nikdo neměl to svědomí, uschlý peň odstranit. Proto, jako kdyby díky ptákům, celý strom dosud žil v plné síle. A snad proto, že v domečku nebyla izolace, rozlézalo se po stěnách vlhko. Malovalo na omítce podivné obrazce, v nichž se dalo s jistou dávkou fantazie vidět jiný, tajemný svět. Snad to byl důvod, proč pan B. se v něm naučil žít a dokonce v něm i žil. Snad to byl pravý důvod, ty mokré mapy vzlínající a nesoucí chlad, proč pan B. chodil v zimě v létě v dlouhém černém zimníku, hlavu pod baretem jako pod deštníkem a kolem krku měl až k očím omotanou šálu. Když šel po ulici, šly jen jeho oči. Takže se nedalo usuzovat, že byl někdy mladý, že někdy neměl starý černý kabát a baretku, stínidlo před světem. Každý by řekl,

že se už tak oblečený narodil. Že ho někdo shůry vytvaroval do starého černého solitéru. A posadil ho do nejmizernějšího domečku dolů k zámku. Domek byl přilepený k silnici a jeho omítka byla blátem od aut vystříkána, až okny nebylo vidět. Ani ven, ani dovnitř.

Jakkoliv byl pan B. uzavřený do sebe, uměl mluvit a naučil se číst. Nejen česky, ale i německy, anglicky a francouzsky.

Nikdo ve městě netušil, jakým zázrakem se mohlo stát, že se seznámil s jednou mladou paní, že ho vzala na vědomí, že se s ním, nemluvou, dala do hovoru, že ji začal navštěvovat. Že v tom nerovném páru vzniklo přátelství, ba dokonce láska.

Mladá paní, malířka, učitelka v lidové škole umění byla vdaná. Její manžel učil na devítiletce. Měli se rádi, rok po svatbě prožívali ještě líbánky a koupili si úzký domek ve staré části města u kostela. Oba hráli v místním ochotnickém spolku divadlo. Ve volných chvílích on sportoval, jezdil na kole a ona doma malovala obrazy. Ne realistické, to ne, ale obrazy viděné a vnímané její fantazií. Obrazy črtané rozmáchlými tahy štětce, krajinu a postavy výmluvné, zvláštní, bizarní. Obrazy, kterým nikdo nerozuměl, na které se dalo dívat hodiny a hledat v nich nějakou realitu či sám sebe.

Její manžel je nepochválil, nepostál u nich, nic z umění v nich nenacházel.

„Co to má jako být?“ někdy se zeptal.

„Copak to nevidíš?“

„Bohužel nemám ty správné brýle.“

„Tohle je sen, který se mi zdá, který mě vrací do minulých životů. Tady je řeka. Voda se na jaře nevylévá z břehů, pokojně si teče korytem. Neohrožuje okolí. Na jejím břehu jsme měli dům. Na sluncem zalité zelené louce stál jeden jediný dům. Ten náš. Nevzpomínáš si?“

„Byl aspoň od Corbusiera?“ pokusil se o vtip.

Hodila po něm štětec.

Pan učitel ho se smíchem zachytil. Nevěnoval jejím výmyslům valnou pozornost. Mávl jen rukou. Byl nad věcí.

Jednou, po několika letech od svatby, po několika letech, v nichž nepřišlo dítě, které by rozjasňovalo dům, šla k zámku. Měla v úmyslu malovat labutě. Ptáky symbolizující věrnost. Posadila se v parku, který patřil všem, na lavičku. Neměla v ruce skicák, nepotřebovala ho. Obrazy si ukládala do svého nitra, odkud se samy vynořovaly, když si sedla před malířský stojan a poté se kladly na plátno podle její nálady. Na hladině jezírka se labutě zrcadlily. Každá z páru měla dvě těla, dvě hlavy. Jednu nad hladinou, druhou obrácenou hlavou dolů. Asociací obrázku došla k Ledě s labuťákem. Už Leonarda da Vinci provokoval tento mýtus ke ztvárnění. S milencem převtěleným do živočišné říše v hlavě se vracela domů. Vyšla ze zámecké brány a kráčela po chodníku kolem, kdysi zámeckých, do jednoho mustru stavěných, malých domečků v řadě nahoru k náměstí. Zdál-

ky uviděla známou postavu. Vysokou, štíhlou v černém kabátu, s čepicí jakou má na autoportrétu celník Rousseau. Snad viděla, že stojí na ulici proti ní a drží v ruce paletu. Hleděla na něj jako očarovaná a v tom okamžiku, kdy ho spatřila, cítila, že jí zasáhl Amorův šíp, v tom okamžiku věděla, že ho miluje. Aniž se na ni podíval, aniž promluvil.

Zpomalila a v transu ho pozorovala. Ani nevěděla, jak se minuli.

Přišla domů jako omámená a začala ho malovat. Obrazy nebyly podobné celníkovi. Byl na nich muž, ze kterého vyzařovalo teplo, a ona cítila, že přímo žár. Manželovi nic nevysvětlovala, nemohla si pomoci a malovala muže ve všech podobách. Nikdy neodcházel, vždy jí kráčel vstříc. Dokonce začala obdivovat Corbusierův styl, jeho puristické vily s pásovými okny a vizionistické projekty Zářících měst. Vila se zahradou na střeše stála na pozadí každého obrazu a on z ní vycházel.

On. Nejvzdělanější člověk ve městě.

Jednou, až po rozvodu, neodolala, znovu ji vábila do zámeckého parku vize Ledy a labutáka. Odtamtud měla na očích jeho domeček, jeho téměř slepá okna. Tam na něho myslela, tam si na něho počkala a sama ho oslovila.

„Mistře!“

Zastavil se.

„Mohu vám dát otázku?“

„Prosím.“

„Byl byste stoupencem brutalismu?“

Neodvrátil se a nepokračoval v cestě. Pozorně se jí zadíval do tváře a chvíli přemýšlel.

Posléze odpověděl: „Kladl bych důraz na urbanistickou stránku architektury, na dostatek zeleně a světla.“

„Výborně.“

„Proč tahle otázka?“

„Postavila jsem pro vás dům. Le Corbusierovu vilu. Sice jen na plátně, ale pro vás.“

To ho zaskočilo a posléze přesvědčilo. Šel se podívat.

Obrazy nevisely na stěnách, ale byly postaveny u stěny na sobě, na podlaze. Začala je rozestavovat kolem nábytku, zatímco on si sundal kabát a šálu. Zůstali naproti sobě stát. Ona s úžasem nad jeho pravidelně řezaným obličejem, on nad množstvím a barevností svých portrétů. Stáli tak celou věčnost, aniž potřebovali promluvit. Vše bylo řečeno mlčením.

Jejich návštěvy přerostly v lásku, která trvala několik let. Lidé chápali, že ona dává ze svého mládí. Co dává on, nikomu nešlo na rozum. Starý člověk bez koruny. Co může nabídnout? Nikdo s ním moc řečí nikdy nenadělal, nikdo ho pořádně neznal. Jen se drželi starého přísloví: Ke starému stromu nepřivazuj růži.

Její obrazy nedostávaly jiný rozměr. Byly tvořeny ve stejném duchu, pro jednoho a téhož muže, na jejichž pozadí jako v mlze bylo tušit domy, z nichž vychází a v nichž má domov jejich láska. Platonická, utajovaná, žár horké krve nebo něco nadpozemského. To nedalo celému městu spát.

On nikdy nechválil její díla slovy. Ale úžasem, který pramenil z jeho očí, teplem vyvěrajícím z jeho blízkosti. Jeho obdiv ji celou zahrnoval, proudiv k ní a zahříval ji. Byla šťastná. Když spolu pili kávu, jako by ji přes stůl hladil tím, jak držel ouško hrníčku, tím že jeho černý kabát a baret visely na věšáku a ona měla ten vzácný dar vidět, že jeho anticky řezaný obličej patří jen jí.

Ani si za těch vzácných chvil nestačila všimnout, že mu zbělely vlasy. Pro ni byl víc reálný v obrazech než ve skutečnosti.

Když zemřel, našli jsme v jeho nuzném domečku závrtnou částku peněz. Jen tak v šuplíku vzorně naskládané bankovky podle velikostí. Celoživotní úspory. Všichni v městečku žasli. Donekonečna o tom hovořili. Ale nemohli jí z nich nic dát. Pan B. si na ni v dědictví nevzpomněl.

„Určitě nečekal, že zemře,“ odpověděla, když se jí omlouvali.

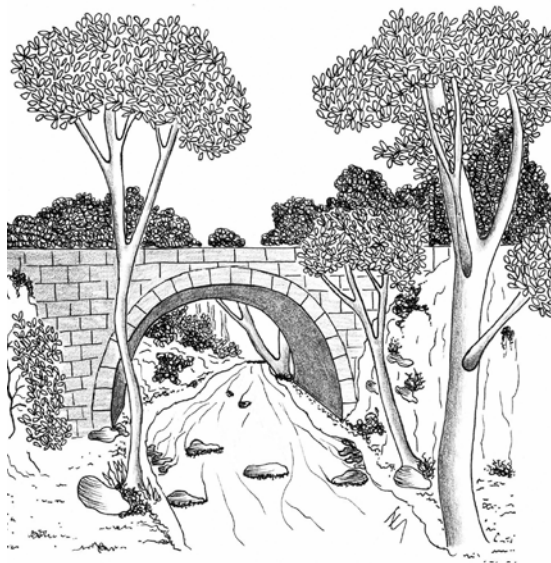
Od jeho úmrtí nenamalovala jediný obraz. Sice dál učila ve škole, ale často se po městě pohybovala jako v jiném světě. Lidé ji potkávali a bylo jim zřejmé, že je nevnímá. Podezírali ji, že je pod vlivem alkoholu. Po sametové revoluci už do parku k labutím nechodila. Zámek i park se vrátily majitelům. Brána pro veřejnost se uzavřela. Park, o který se desítky roků školní děti staraly, měl bránu na bytelný klíč.

Od té doby už v parku nekončil prvomájový průvod a park se na noc zamykal. Už to nebyl park městečka jako dřív. Při vzpomínce na staré časy, jí muselo vytanout na mysli, že jednou po ochotnickém představení jí daroval manžel růži, dostal ji za hlavní roli. Až po několika letech našli tu uschlou růži na hrobě pana B.

Potom, co ji ze školy propustili, spálila všechny Le Corbusierovy vily a prodala dům. Říkalo se, že odešla na léčení.

Do městečka se už nevrátila.

(Z knihy DNES JEŠTĚ NEZAPADÁ SLUNCE NAD ŽELEZNÝMI HORAMI)

ILUSTRACE Franci Urbana MOST U BÍLKU

PETR MUSÍLEK

UMĚŘENOST

Svou růži příliš nezalívám
I k básni jsem spíš lakomý
Dát jí moc vína, povyroste
A hned se cítí na koni

V tom narcistickém okouzlení
až k zplnění by zvedla stvol
A tak tě, Pane bože, prosím
To nedopusť, to nedovol

POLOČAS

Strom rozpadl se do štěpin
kmen tvar už nemá
Kde ještě včera ležel stín
čpí vůně dřeva

Rázuje pila sem a tam
zem tiše sčítá rány
k údolí půjde každý sám
doběla oloupaný

Nezbude nic než mapa rýh
se zprávou o pogromu
a u dna pěšin rozbitých
semena příštích stromů

(Z knihy Dnes ještě nezapadá slunce nad Železnými horami.)

Obecná čeština

Domníváme se, že mluvíme obecnou češtinou. Alespoň já jsem se tak dlouho domnívala. Ba co, domnívala! Byla jsem o tom silně přesvědčena.

Ale co čert nechtěl. Ocitla jsem se ve Františkových Lázních jako pacient a nastala situace, že jsem si uvědomila, že je tomu jinak.

Využívala jsem lázeňské procedury. Na parafín jsem chodila po obědě. Docela jsem pospíchala, poněvadž tam bývala dosti velká fronta a navíc jako pacienti tam byla též dosti velká skupina Němců. A ti byli poměrně dosti agresivní a razantní a dávali to najevo i ve frontě. Měli svoji jídelnu, ale časy procedur měli společné s Čechy. Docela se předbíhali, štouchali lidi před sebou a byli celkově hlasitější. Já, nevybavena jazykovou znalostí němčiny, jsem s nimi nemohla nijak komunikovat. Ale předbíhat jsem se též nenechala.

A to odpoledne stála přede mnou starší paní, věděla jsem, že je německé národnosti, poněvadž jsem se s ní viděla na dopolední proceduře. Paní nemohla tuze chodit, sestřičky jí při procedurách pomáhaly a doprovodily ji až před dveře a ukázaly, kudy jít. Paní držela v ruce dva koblihy a hodinky, poctivě stála přede mnou. Za mnou byly tři agresivní Němky. Začaly do mě štouchat, všelijak vrážet. Několikrát jsem se otočila, ale to jim jako upozornění nestačilo. Ze strachu, abych paní nepovalila, jsem vykřikla přes celou frontu:

- Sestřičko, vemte prosím vás tady tó paní. Ona nemože chodit a lidé se tady žduchají, bojím se, že ji porazím.

Sestřička zpozorněla a zavolala:

- Tak ji přivedte!

- Babičko, počte, nebojte se!

A vedla jsem babičku dopředu. Pak jsem se vrátila do fronty na své místo. Najednou se situace uklidnila. Strkanice skončila. Když už jsem měla zabalené ruce v parafínovém zábalu a šla si sednout na prázdnou židli, bábinka, která byla vedle mě, řekla, že to bylo „šén“.

Na odpolední vycházce mě zdravili i němečtí pacienti. Tato situace se odehrála v pátek. V sobotu ráno jsem šla na plynové injekce a už tam seděla skupina pacientek. A byly tam i ty, z páteční fronty na parafín. Sedla jsem si kousek dál, abych nemusela sedět s nimi.

Zanedlouho přišla sestřička a volala na procedury. Najednou se přede mnou objevily německé spolupacientky a snažily se mi říci, že jsem na řadě.

Od té doby byl na procedurách klid. Tak nějak se vše zklidnilo. A já si mimo jiné uvědomila, ano, mluvím „obecnou češtinou“. Přece jen prvky regionálního nářečí v člověku prostě zůstávají. A jimi se v Čechách většinou prozradí každý.

Kořeny

S přibývajícím věkem se člověk zabývá i tím, na co v běžném životě nezbýval čas. Začíná chodit po stopách svých kořenů. Nejsem čistokrevný Hanák. Dá se říci, že jsem Hanák stržžený Valachem a moravským Slovákem.

Narodila jsem se na Karolíně, v domě číslo 21. Tehdy to byl dům maminčiných rodičů. Stařeček byl moravský Slovák, pocházel ze Zlechova. Stařenka byla z Hané, z Karolína. Maminka byla švadlena. Tatínek, který pocházel od Valašských Klobúk, byl vyučen pánským krejčím. Vyrostla jsem v Javorníku ve Slezsku a po provdání jsem se ocitla zpátky na Hané. Přiblížila jsem se k místu svého rodiště Zpátky ke svým kořenům.

Nedávno mi moje teta, maminčina sestra, dala výstřižek z novin. Byl to článek o malé obci Karolín. A co bylo zdůrazněné a hlavní v tomto článku? Karolíňáci spolu drží pohromadě! Tahle sounáležitost mě také drží v mém životě. Člověk má bytelnou potřebu být někde zakořeněn, ukotven. Teprve pak se cítí spokojený a šťastný.

Propadlík Mikulenčák

Na základní škole naše třída vyfasovala propadlíka Mikulenčáka. Byl vysoký, silný, obhroublého jednání, a bil kolem sebe. Nejen bil, ale i řval.

První hodinu jsme tehdy mívali matematiku a já jsem najednou přestala psát úkoly.

Vpracovala jsem je písemně na papír zvlášť. Otec si toho všiml a jeho obličej zřetelně značil nelibost, rozhodil ruce, svrástil obočí a do obličeje se mu nahrnula červeň.

- Proč nepíšeš úkol do sešitu! Nepůjdeš ven, nemáš napsané úkoly!

A já? Ráno jsem vstávala brzy. Také jsem se brzy budila a bylo mi těžko u srdce. Byla jsem zvyklá plnit úkoly co nejlépe, tak jak bylo v mých možnostech. Tato situace mě trápila, ale bylo to řešení. Nemám ráda, když mi někdo něco vyčítá, anebo mi dává povely, co mám dělat.

Mikulenčák s brunátným obličejem čekával už ve třídě a těšil se, že někoho přistihne s úkolem v sešitě a podepsaným od rodičů. O co méně mu to šlo ve vyučování, o to více si užíval v této šikaně kamarádů, spolužáků. Zde cítil svoji parketu, cítil se jako vítěz, když ostatní z něj měli strach.

V biologii dostal pětku u třídní paní učitelky, rozčilil se, svrástil obočí a začal řvát. Polil paní učitelku inkoustem z kalamáře a spokojeně jí vyťal pár facek. Paní učitelka zrudla, z kapsy pracovního pláště vytáhla kapesník, přikryla si obličej a vyběhla ze třídy přímo do ředitelny.

Mikulenčák zůstal s rozloženými rukama u katedry, obočí svráštělé, ústa pootevřená, chřípí se mu chvělo. To už kluci nevydrželi a Mikulenčáka zpacifikovali.

Konečně si podepsal ortel do zvláštního zařízení. Mnoho vyděšených dětí, část učitelského sboru a část znepokojených rodičů si spokojeně vydechla.

Martinovy tulipány

Toho roku jsme měli v našem smíšeném oddělení mateřské školy osmnáct dětí. Jeden z nich byl Martin. Bylo jaro, kvetly už narcisy i tulipány a já jsem na vycházce utrousila, že nejvíce se mi líbí ty žíhané tulipány. Ten den odpoledne jsem šla na schůzi a zpět domů jsem potkala Martina. Šťastný úsměv a v ruce tulipány i s cibulkami

Tulipány jsem zasadila. Martin byl rváč, vzteklý a vznětlivý. Vychovávala jej babička s dědou. Babička mu vyprala, vyžehlila, dala najíst, ale na víc nestačila. Její dcera měla Martina za svobodna a tak se našly ženy, které měly pro Martina jediné oslovení: Parchant.

A Martin si opravdu vedl tak dobře, že jej už na základní škole dali do Brna, do zvláštního zařízení. Neláska a hrubé okolí mu dopomohlo, aby se na něm dokonala totální zkáza.

Každým rokem na jaře mi rostou a kvetou Martinovy tulipány, každý rok vzpomínám, ve kterém nápravně výchovném zařízení se Martin nachází. Narodil se holt do nesprávné rodiny. Byl původně bystrý, chytrý, pohotový, ale život jej zavedl na scesti a už se z něho nedostal.

ZDENKA LÍBALOVÁ

Zima si bere nůžky
Andělům křídla stříhá
to proto aby neulétli
zůstali s námi
a bděli nad dušemi
z kterých by
neměla vyvanout
vůně jehličí
pokory
a lásky

Sněhovou polevou
polil čas krajinu
ztišil ji do čekání
a něhou vyzval
k mlčení

zvoucímú do kostela
a do lidských srdcí

V dámské volence
si zima vybírá
své tanečníky

Vítr se dvorně uklání
nabízí rámě
a odvádí ji
na parket sněhu

Z CEST

PAVEL FRYDRYCH

Chrám Panny Marie, kterej chce svojí věží trhat břicha líně se převalujícím mrakům – *nejslavnějším dílem v prostorách chrámu je světoznámá a krásná Michelangelova Madona s dítětem, která byla prý původně určena pro Piccolominský oltář katedrály v italské Sieně – v Itálii ji však odkoupil místní obchodník Jan van Moeskroen neboli Giovanni di Moscerone, který ji roku 1514 věnoval tomuto bruggskému kostelu – jednalo se tak o první Michelangelovo dílo, umístěné mimo území Itálie a jediné, které se mimo Itálii dostalo za jeho života – tato socha byla uloupena v roce 1794 francouzskými vojáky a v roce 1944 německými okupanty, ale vždy se do Brugg nakonec vrátila – ještě před vstupem do chrámu volám domů Martině, že jsem tady a než vejdu dovnitř (vstupné 4 €), procházím se obřím bleším trhem, kde se nabízí, kromě pornografie, snad úplně všechno – kdysi jsem potkal ohromný blešák v polské Świdnici a nabízený sortiment se skoro shoduje – jen v Polsku nabízejí věci z Druhé války, zatímco v Bruggách z Velké války (tenkrát se ještě války nečíslovali) – neodolám a koupím si porci belgických hranolek, který z brambor krájí zpocená tlustá Belgičanka a prodává je neméně upocenej Belgičan; na rondelu EU nacházím českou vlajku a sedám si na kraj chodníku, koukám se na ni, stovky kilometrů daleko, trocha nostalgie, od teď už zase všechny cesty vedou domů –*

Chrám Panny Marie, kterej chce svou věží trhat břicha líně se převalujících se mraků, město plný vody a úzkých uliček, stojím a nechávám ho na sebe působit, stín platanů, ticho mostů, věže chrámů, všechno to do sebe zapadá jako dílky puzzle, na zemi nacházím pěticent, automaticky si ho dávám do kapsy a se vstupenkou už konečně jdu dovnitř –

Na místech dnešních Chrámů bývalo ticho a pak přišel člověk a obestavěl ho, aby ticho zůstalo – magická a čarovná atmosféra, kterou nedokázali zavraždit nacisti ani komunisti, Číňani nedokázali zbourat Potálu ve Lhase, protože nelze vyvraždit svatost ticha – pár kroků v hlavní lodi stačí, aby se člověk stal součástí ticha – kromě chrámů to umělo i pár malířů v minulosti – když jsem byl v Musée Marmottan v Paříži, všichni našlapovali tiše a tichounce, aby nenarušili ticho prostoru, ale vždycky se najde idiot, který nic nepochopí – tenkrát to byl skopčák s jakousi kurvou, který vrhnuv dovnitř a řval svoje moudra a já tiše Martině říkal: „Teď ji říká: ‚Tady jsem byl naposled s Wermachtem, tohle všechno bylo naše,‘“ a podle skopčákova chování se tomu snad i dalo uvěřit – všichni co byli v tu chvíli uvnitř si posedali na lavičky v expozici a počkali, až zmizí a pak se vraceli k obrazům, trochu nejistě, jakoby se vlastním pohybem chtěli omlouvat za chování toho idiota. Ticho uměl do svých obrazů zaklenout Rothko a Šíma a Modigliani – oproti tomu Picasso se chechtá a křičí, Dalí se šklebí, impresionisti

jsou schopni přemýšlet ve větru venkova i v rachotu nádraží, Leonardo medituje v krajině, která hučí, Michelangelo mlčí, ale jeho sochy šeptem promlouvají a ve většině z nich je smutek, jakoby dokázaly vidět budoucnost; van Gogh s Gauguinem jsou urvaní, ale Vermeer ví, co znamená *ticho*, Rembrandt mluví prostým jazykem a ze světla si udělal stafáž... ale v Chrámech zůstává obestavené ticho, které kdysi někdo na tomhle místě našel, možná s virguli, možná jenom sledoval pohyb zvířat a začal kopat základy v místech, kterému se vyhýbali přes den, ale na noc je nějakou nepochopitelnou silou přitahovalo. Míjím krásu gotických obrazů, hrobů a fresek, mám pro ně jenom letný pohled, protože síla pramení odjinud a na konci dvanácti stovek ujetých kilometrů stojím před oltářem a dole uprostřed na mě už 505 let čeká – možná jsme ji už viděl v nějakým jiným životě, možná se setkáváme úplně poprvé, možná se už nevidíme, možná se ještě potkáme – možná – ale všechno ztrácí smysl, protože tady a teď stojím před ní a ona se svým zasněným pohledem dívá kamsi mimo tenhle svět, rukou jen zlehka přidržuje dítě na svém klíně, který chce slézt dolů a rozeběhnout se na svých nemotorných nohách vstříc tomu novému, který je před ním – zmražená vteřina, kdy se odehraje všechno, úplně všechno teď, před i po tom, Madona šeptá slova o utrpení, který *bude*, zatímco dítě na jejím klíně nezajímá nic z toho co *bylo* a *bude*, protože ono existuje pouze v tuto chvíli, tady a teď, existuje pouze současnost na ničem jiným nezáleží a jestli je v budoucnu něco, čeho by se dítě mělo bát, nepovažuje to za podstatné, samotným zázrakem je narození nového života, smutek Matky, která ví, že život není jenom láskyplná cesta, ale je taky lemovanej spánkem na ulici, procházkou trním a hložím, cesty lemují akáty a škumpy, ale taky buky a platany – není tak úplně potřeba hnát se někam, protože mnoho věcí přijde samo, jakoby náhodou; všechny bolesti a bolístky života v tuto chvíli pro mě mizí, jsem jenom já a Ona a Michelangelo, kterej našel nesmrtelnost v mramoru a čtyřicetiletý poutník pokleká, protože tady nelze udělat nic jiného, pokorně pokleká a naslouchá šeptání, který vyplňuje ticho obestavený Chrámem, aniž by ho rušilo – usedám a dívám se, není větší krásy, než se dívat a lituju toho, že tady se mnou není Martina a Samuel.

Venku jsem jakoby omámen hlukem a světlem, všechn ten miš-maš světa se mi najednou zjevuje ve své pitomosti a nesmyslnosti – trápíme se kvůli nepodstatnostem a důležitý věci prostě probíhají kolem nás, aniž bychom si jich všimli a pokud se náš moudrý pohled upře jejich směrem, považujeme je za marginální – pokud se na nás někde shůry dívá Stvořitel nebo Panna všech panen, musí se naší hlouposti smát – hrajeme v absurdním divadle, zakopáváme sami o sebe a bez omluv pokračujeme dál, aniž bychom si všimli, kolik zkopaných necháváme za sebou. A přitom stavíme věže, dotýkající se nebes, štěpíme atomy, 6. února 1971 Alan Shepard z kráteru FraMauro hlásil: „Houstone, v levé ruce

mám jeden míček, který znají miliony Američanů,“ a improvizovanou golfovou holí ho odpálil – – – prostě blázinec.

Pohled Madony – tolik podobný Madoně ve Vatikánu – mě neopouští, ani když si procházím blešák v Bruggách, ani když sedím na kafíčku v kavárně, ani když si otevřu Platóna, ani když se dívám do vody Dijver.

Lidová přísloví a prűpovídky v životě moderního člověka

Antonín Šlechta

Většinou jen do polo syta, ale zaručeně do polo zpita, řezu však jen jedenkrát, od boku. No co, sháním pro jednu prdel dvě židle, abych uživil rodinu, i když mi sytí nevěří.

Vyrazím klín klínem a mám se hůře, přesto že zle už bylo. Také se snažím být s mrtvými zadobře, protože koho chleba, toho taky píseň.

Málo mi platí za práci, proto kvapně mažu, abych rychle jel, přesto raději stahuji kalhoty před i za brodem, co kdybych náhodou omylem podojil kozla.

Přesto mám z prdele kliku a stelu si na růžích ženou do nepohody. Mám holt z pekla štěstí. I když mám máslo na hlavě a v botách slámu, tak se mi daří za minutu dvanáct chytit vrabce na střeše i holuba v nose.

Na hrubou mysl používám hrubou záplatu a na celou duši pytel. Snažím se být doma všude, kde je dobře.

Sobě poručím, a sobě udělám, nedbám otázek zimy, prostě moudrost ustoupí. Většinou si z kapsy kořalkou vyženu první vyhrání.

Dělo mi beru na mouchu, velblouda doluju z komára, ale bílého koně mám napolovic s Martinem. Sníh nám padá za krk, ale hlavně že máme nohy v suchu.

Na hlavě nosím kohouta, na smetišti si stavím dům, je to můj hrad, ale vlka mám hned za dveřmi. Prý bylo mi to dáno na mé přání.

Nedávám druhému, co nemám sám, přece ho nebudu penězi kazit. Ještě tak rybu co smrdí nebo potrefenou ovci, ale na svini volám řezníka.

Vírou uzdravuju slepý dav, za blbost se holt platí. Někdy zubem zub nebo okem oko. Zbytek koštětem zametu. Snažím se šetřit za tři, ale kradu za deset, kvůli tomu mi snad vrána oči nevyklove.

Dobrotou do žebroty utíkám k vítězství, tak nějak od desíti k pěti. Kvetu láskou, dokonce se starou stodolou hořím. Vím trochu smrádnu sebeckvůli.

V nouzi jsem poznal přátele. Jednoho za osmnáct a druhého bez dvou za dvacet. A taky jsem potkal deset doktorů s jedním prdem.

Nebojte se, hladovému já neuvěřím. Koňovi do zubů, ale svou vlastní hubu si budu hlídat nad pečenými holuby. To víte, co bylo včera, nebude zítra.

S rozumem v hrsti si lehám i stelu, ale s čerty nespím. Honím si. Bycha. Šetrně. I pozdě stačí. Nebudu přeci měnit, co pánbůh mínil. Zvykám si na železnou košili. A raději se neptám, abych se náhodou nedozvěděl.

Dvakrát jsem se koupal v řece, ale měl jsem krátké nohy. Říkali: Lež stejně nikam nedojdeš.

Beru si s sebou hůl na psa, šaty na člověka a slávu pro polní trávu. S Houserem čekáme čas. Zatím chroupeme klas. I přes plot klidně skočíme pro zlato, co se třpytí. Ale kdepak, nic. Nasraná hromada. Čerta sliby. Chyby.

Tmu si schovávám pod svícnem, zrovna tak lež co krade. S poctivostí chodím, sám sobě škodím, ale dostal jsem nakopáno od chytrého a vím, že ve stáří budu hledat, co jsem se v mládí nenaučil. Na zahradě kopu jámu na padání pýchy. Už teď scházím z očí, na mysl i na těle.

Šeptám si s čertem jak hory lásky odnášet. Co na srdci to na jazyku. Ale mám hosta - boha v domě, беру na něj hůl do ruky. Ať se vleče, stejně neuteče. Teď seju, pak budu sklízet a rukou si myju ruku. Po tobě kamenem moudré ráno a ty po mě sakra chlebem.

A ve stodole vítr...

- Jako řidič uvažuje o pojistce proti hlouposti, ale neví, kam ji v automobilu našroubovat.
- Nebýt citátů, tak musíme začít přemýšlet sami.
- Svě ANO vyslovil nejpomaleji, jak to jen šlo – nechtěl uspěchat rozvod.
- Pamětníci se dělí na prognostiky minulosti a na pamětníky bez paměti.
- Ztratíte-li nervy, připravte se na vyplacení nálezného.
- Mezery v zákonech – příjemné pasáže společenských norem.
- Když jí dává otázky na tělo, neví od kterého orgánu očekávat odpověď.
- Ekonomické zákony mají na ekonomiku daleko menší vliv než parta tunelářů.
- Umřete-li smíchy, nikdo vaši závěť nebude brát vážně.
- Maskot - Skot v tradičním obleku.
- Rtěnka: billboard slibotechny.

AFORISMY JIŘÍHO FALTUSE

OHLASY A RECENZE

Z NOVÝCH KNIH

Město Chotěboř vydalo v Chotěbořské edici půvabnou publikaci **DNES JEŠTĚ NEZAPADÁ SLUNCE NAD ŽELEZNÝMI HORAMI** (2019, 144 str.). Věnuje pozornost literárním osobnostem, spojeným s Chotěboří a okolím. Kruh již přinesl propagační text, zmíním se tedy pouze o členech Střediska. Verše Petra Musílků náleží v knize k tomu lepšímu, tíhnou k filosofickým postřehům s poněkud chmurnějšími perspektivami. Viz verš //a jenom za prázdnem, za prázdnem nic//. Marta Urbanová se představuje lidsky hluboce procítěnou, místy až dojemnou povídkou Villa le Corbusier, která náleží k tomu nejlepšímu, co kdy napsala. Současné české próze je vlastní stereotyp, ohlížení do dnes již vzdálené minulosti. Zejména někteří mladí autoři a autorky s oblibou vysvětlují starším generacím, jak živořili. Proto je pohlazením po duši próza, která se věnuje především prostému životu, nikoli době, lidské osudy *nejsou* líčeny jako pouhé kulisy události.

Čtenáře určitě potěší rozsahem nevelká, kvalitou mimořádná novelka Jany Bednářové s názvem **MODREJ ČAS** (vydal Akord, 2019). Pokud máme v paměti Faltusovo *obálka prodává, obsah rozhoduje*, platí to o Modrému času jako na míru ušité již zásluhou perfektních ilustrací Marty Jirčíkové. (Její tvorbu známe z minulého čísla Kruhu). Vzhled knihy láká k přečtení. Má další přednost, je bilingvní, obsahuje i slovenský překlad, což je nápadité a prospěšné. Máme možnost začíst se zase po čase do slovenského textu. Podstata půvabu ovšem spočívá především v příběhu, který rozhodně nenáleží k rozvernému čtivu, ale evokuje prostředí, s nímž jsme se snad všichni různými způsoby setkali, jemuž věříme, stejně jako většinou stroze načrtnutým, ale absolutně věrohodným postavám. Vyprávění neopeřeného ptáče do rodném hnízdu je až dojemné, determinované zvraty, které jsou prosty autorské schválnosti. Staly se reálným obrazem událostí, schválností života. Když čteme poslední slova *zvednu se, abych šla domů*, pocítíme lítost, že jsme stanuli na konci příběhu, jehož rovnoběžky běží dál, nutí k zamyšlení a k politování, že autorka sevřený příběh nerozvedla v širším záběru. Ale právě v tom tkívá její přednost. Dokáže účelně, navýsost dovedně šetřit slovy. K jejím přednostem náleží literární profese básnířky, sice jen tlumeně, ale zcela zřetelně. Což pamatujeme z roztomilého textu *Kde tě mám hledat*, Čáryko (2014). Na nevelké ploše postavila věrohodnou konstrukci, ke které se vnímaví čtenáři určitě budou vracet a možná pokaždé najdou v příběhu něco nového.

Jiří Faltus je již dlouhé roky aforista par excellence, jeho aforismy patří k tomu nejlepšímu, na co může být současná česká literatura na tomto záhonu právem hrdá. Faltus ovšem není pouze autorem, ale taktéž dovedným, vtipným kreslířem, ať již výtvarnou stránku doprovází strohý text, nebo se bez textu obejdou

úplně. Jedná se o hloubavé výpovědi o schválnostech času, s nimiž se střetáváme, o drobné neduhy společnosti či jedinců, a nejednou o neobyčejně bystré, nápadité postřehy, parafráze, alegorie. Soubor aforismů **PSÁNO MEZERNÍKEM** (Alfa-Omega, 40 stran ve volných listech, 2019) tvoří inteligentní náhledy na slunné i stinnější stránky současnosti, na úsměvná pohlazení i škobrtnutí jedinců, na souhru jazykových i myšlenkových dualit a slovní hříčky, na které je čeština bohatá, jen je rýžovat z haldy hlušin jako zlatá zrnka. Konkrétní příklad: *Stromořadí alkoholiků: A lej!* Nebo doporučení: *Balená voda i do vašeho bazénu!* A do třetice: *Televizní pogrom*. Pokud jeden aforismus doporučuje *myslete celou větou*, uvědomíme si, jak často tak nečiníme. Aforista Faltus je ovšem také básník Faltus. Jeho domácím hřištěm jsou především verše pro děti, modelované ze stejného kamene, čerpající inspiraci ze stejné studánky vtipu a moudrosti. Jak osvěžující je i pro dospělého čtenáře třeba jeho Skříňový salón. Také soubor veršů pro děti **Z VIŠNĚ NA KOKOS** (Alfa-Omega, 40 str., 2019) doprovázejí Faltusovy osobité ilustrace, které jsou samy o sobě půvabnými kreslenými vtipy. Jak již bylo zmíněno, někdy i beze slov. Faltusova plnokrevná tvorba však nějaké to slovo určitě zasluhuje.

Ryze autorskou je sbírka Věry Kopecké **ŘEKA ŽÍZNÍ** (vyd. Kopecká, 122 str., výt. doprovod Kopecká, 2019). Název koresponduje s obsahem. Proud zážitků, poznatků, vjemů a inspirativních doteků života tvoří kompaktní celek, jemuž je patrně nezáměrným stavebním kamenem báseň Noční rychlík s verši *//vlak vyřukává do tmy//sos osamělých//jak stromy poděl trati//vzdalují se přátelě//*. V básni Jen stín čteme *//už jen stín léta//* a poslěze *//už jen stín naděje//bloudí v kalužích//*. Do dosavadní střízlivé a optimistické básnické melodie Věry Kopecké jako kdyby se zadními vrátky vloudil náznak ohlížení a bilancování, spodní melancholické akordy a nenápadný stín smutku nad vším minulým a nenávratným, co si zasluhuje pozornost a vzpomnutí. Ani kámen nelze opracovávat do nekonečna, Kopecká si to uvědomuje, ale je daleko od smířlivosti, stále má blízko ke kypícímu rytmu dnů. Nesedává jen u počítače, nenadává a její poezie nestárne (což cituji), svědčí tom postřehy věnované městům i krajinám svých cest, stejně jako zatvrzelé vzdorování negativním závanům jedovatému povětří *//nebudu lhát//ani podáním ruky//ani pohledem//*. Nelze opomenout báseň Letní snídaně, koncentrující všechny ingredience její poezie. A sluší se připomenout i překladatelskou činnost Věry Kopecké, pozornost věnovala článku Sofie Asejevové Nevinní vinní, zabývajícím se likvidačí Rérichova muzea.

František Uher

(Poznámka redakce: Text o sbírce Věry Kopecké vyšel na blogu Obce spisovatelů ČR)

NOVOROČNÍ

První knížka, do níž jsem se začela v novém roce, byla Symetrie příboje Františka Uhra. A byla to dobrá volba. Moudrá zamyšlení, psána s nadhledem a laskavým úsměvem i nad hořkými pravdami života. Knížka útlá, ale bohatá, psána prózou, ale plná poezie, psána s lehkostí, ale nořící se do hloubky životního poznání, okořeněná jazykovými hříčkami, rýmem obraznosti. Mám se ještě hodně co učit. A mám dobrého učitele. Děkuji ti, Františku.

V. K.

Jak jsem potkal básně paní Věry Kopecké

Rád jsem četl a rád i psal

Tituly ověřený bohemista řadí čtené verše básní do přehledného zástupu, hledá použitou formu, uvážlivě známkuje a výsledek ukládá do označených šuplíků. Já jsem však pouhý čtenář básnických textů, beze snahy býti rozhodčím či sudičem. Jen reflektuji čtené, hledám akord souznění. Básně považuji za snahu autora – jedince, nalézt sám sebe v mrazivé samotě lidského společenství.

S básněmi se potkávám, jako se potkávám s lidmi a jako s lidmi navazuji i s básněmi osobní kontakt. Niterný kontakt. S výsledkem Ano, nebo Ne. *Nikdy však, tak nějak napůl*. S mnohými z autorů čtených básní jsem se nesetkal a zřejmě již nesetkám. Již nepotkám pana Jana Skácela; již nepotkám pana Bohuslava Reynka. Myslím si ale, že to není na závadu. Každý z písícih otiskuje svoji tvář do svých veršů... I když si pamatuji, že na záložce přebalu knih bývala pro zvědavého čtenáře uvedena i podoba autora knihy, fotografie či kresba, včetně kratičkého textu. Bývali to však, pro mne tehdy velmi mladého človíčka, zde vyvedení postarší, seriózní, zasmušile a nepřístupně se tvářící dámy či pánové. Tak, jako jsem v očích dnešní nové generace viděn i já. My, lidé, jsme již takoví: mylně se domníváme, že bohatost a velikost ducha jde ruku v ruce s vnější atraktivitou jedince. A u žen - autorek je vizuální signál naprosto matoucí.

Básnická tvorba v současné společnosti (dle mého mínění) ztratila svůj nutný, celospolečenský dosah. Básník není ten, kdo je nadán schopností „mluvit mi z duše“, sdělit do veršů mé strachy, mé touhy, mé bolesti i mé radosti. Mé vidění světa a naše společné místo v něm. Básník dnes mluví výhradně sám za sebe, mnohdy bohužel i sám pro sebe a píše jen o sobě. Monology listů básní – bez boje krvácení snadné. O to větší je zarputilost těch, kteří hledají poezii, či tvoří cokoliv jen ze své niterné potřebnosti.

Z nutnosti přetlaku vlastního srdce, z podstaty „tvůrčí osobnosti“. Základní vlastností *tvůrčí osobnosti* je nekonečné a nekončící hračičkaření. Hračičkaření se vším, co přijde „pod ruku“. Hračičkaření beze snahy o krkolomné, upachtěné

vyjádření „velikosti sdělované myšlenky“, když velikost myšlenky je již dána sdělenou velikostí srdce, velikostí a hloubkou citlivosti vůči životu. S omluvou za možnou banalitu a nedostatečnost slovního vyjádření. To je, paní Věro, to vše je mé setkání s Vaší básnickou tvorbou v knížěčce, kterou s potěšením čtu, sbírce básní *Milost v nemilosti*. To vše se mi vybavuje v podvědomí a nutí mne komunikovat s Vámi, s Vašimi básnickými texty. Jak přesné vyjádření protichůdnosti v harmonii, jak žensky citlivě a jemné dovažování vnímaného! Ve svých textech jste zřejmě bezesbytku obsažena, byť kultivovaně, mistrovsky a cudně zahalena. Setkal jsem se zde s dámou, paní Věrou Kopeckou. Pro mne příjemné a obohacující setkání. Děkuji Vám, že na mé mapě Světa díky Vám přibyla nová, lidskost a nevtíravou krásou obydlená místa.

I když, (omluvte moji upřímnost): k textům žen – básnířek přistupuji ostražitě. Něžný parfém dámského budoáru, ženské intimity, vůči přímočaré mužské necitlivosti jsou slovy nepřekonatelné. Našlapuji po špičkách a mlčím.

Říkám s Bohuslavem Reynkem: // *Za blázna mají mne / sousedé z naší vsi* //.

Také říkám s Janem Skácelem: //...*voda má / voda má rozpuštěné vlasy* // A říkám za sebe, ruče s Vaší *Milostí v nemilosti*: *Dobré víno je to, které ňa chutná a to víno od Kopeckej ňa chutnalo!* Tlukot srdce Vašich básní je slyšitelný a v akordu souznění. Rád jsem četl a rád i psal.

Zdravím a přeji.

Břetislav Kotyza, listopad 2019

ZAZNAMENÁVÁME A KOMENTUJEME

DALŠÍ JUBILEA 2020

CIHLOVÁ HANA	23. 9.
VÍDENSKÝ MARTIN	25. 9.
PAŠTIKOVÁ JAROSLAVA	25. 9.
JAVOŘÍKOVÁ DANIELA	22. 10.
ŠLECHTA ANTONÍN	17. 11.

NOVÉ KNIHY ČLENŮ

- František Uher – **VZDÁLENÝ NEPŘÍTEL** – Krimi povídky. Vydavatelství Víkend 2019, str. 142.
- František Uher – **AFORISMY PRO VŠEDNÍ DEN** – Aforismy. Vydal Akcent 2019. Vázaná, str. 141.
- Jiří Faltus – **Z VIŠNĚ NA KOKOS** – Verše pro děti. Vydalo nakladatelství ALFA- OMEGA 2019. Ilustroval autor textu.

- Jiří Faltus – **PSÁNO MEZERNÍKEM** – Aforismy. Vydalo nakladatelství ALFA-OMEGA 2019. Ilustrace autor. Str. 37
- Jiří Faltus – **DRAŽBA ROZUMU I HLOUPOSTI** – Aforismy. Vytiskl TG TISK Lanškroun 2019. Fotografie autor. Str. 137.
- František Uher – **SYMETRIE PŘÍBOJE** – Krátké prozaické texty. Vydalo nakladatelství ALFA-OMEGA 2019. Ilustrace Věra Martínková. Str. 32.
- Věra Kopecká – **ŘEKA ŽÍZNÍ** – Sběrka básní. Vydavatel Věra Kopecká 2019. Ilustrace autorka. Str. 121.

VÝZVA!

12. ročník MOBELOVY CENY

Vyhlašuje Alois Marhoul pod záštitou Obce spisovatelů ČR a s finanční podporou Vladimíra Babniče.

Podmínky: jeden výtisk básnické sbírky vydané v roce 2019 spolu s adresou autora, kontaktním telefonem, mailovou adresou.

A. Marhoul 252 04 Čisovice 123 do 30. 6. 2020 Motto: Mobil nikdy nespí!

OS ČR NA PÓDIU PORTY

Od letošního roku vstupuje Obec i na scénu hudební. Rozšíří se paleta předávaných ocenění festivalu porta, který je nejstarším folkovým festivalem v republice. Nově udělovaná cena bude určena vítězi soutěže o nejlepší autorský písničkový text představený v rámci soutěže na finále Porty 2020 a následně v každém roce. Kvalitu textů bude posuzovat porota složená z členů Obce. Tímto má Obec spisovatelů možnost zviditelnit se i v tomto žánrovém okruhu. Cena Obce spisovatelů ČR bude mít podobu plastické keramické plakety s uvedenými údaji a bude vítězi předána na pódiu při závěrečném koncertu Porty v Řevnicích. O výsledku bude informace v NOSu a na celostátních webových stránkách.

Hana Hosnědlová – Ze života Obce

SBORNÍK STŘEDISKA

Editorsky připraví: Kopecká (poezie), Lojín (próza) a Franc

Téma: Čtyři doby (inspirováno dílem Boženy Němcové) Volné téma.

Rozsah: Próza – maximálně 10 normostran 1800 znaků. Poezie – Soubor básní by měl tvořit nějaký celek (minisbírka v rozsahu 3–5 str.)

Medailonek autora, maximálně 15 ř. a foto autora

Príspevky poslat nejdříve do 31. května 2020. Poezie Kopecká (kopecka.vera@volny.cz) Próza Lojín (vasil.pes@seznam.cz)

OCENĚNÍ VĚRY KOPECKÉ V POLSKU

V rámci 30. Polsko – českých dnů křesťanské kultury bylo deset autorů různé národnosti vyznamenáno za spolupráci a naplňování hesla: Budme rodinou. Byla mezi nimi Věra Kopecká. Obdržela diplom a bustu papeže Jana Pavla II.

Z předávání ceny Věře Kopecké

ZPRÁVY Z OBLASTÍ

- JBM Newsletter 48 – listopad 2019 informuje o vernisáži výstavy Václava Smejkal JBM 100 plus v Městské knihovně v Lanškrouně, kde byla pokřtěna básnická sbírka Miroslava Kubíčka V jiskřivých chvílích. Ředitelka Halbrštátová uvítala starostu města Vetchého, místostarostu Strnada, přítomné autory a bezmála 60 účastníků. O sborníku EXL a drobné grafice v Praze. O výstavě fotografií Josefa Sudka v Ústí nad Orlicí. O křtu sborníku SVČS 26+7 v Přelouči. Vše je doloženo hojnými fotografiemi.
- ČAJ č. 160 - 2020 – Časopis autorů Jičínska. Uvádí jej báseň Dáši Kaliny, pokračuje slovem Václava V. Rozhovor s Dášou Kalina z Chebu, rodačky z Kynšperka nad Ohří. Václav V. představuje její knihu Jimi, pes filosof, kterou vydala v nakladatelství Surmm v roce 2016. Připomíná knihu z nedávné minulosti Bitva na Kavčí hoře Marcelly Marboe - Hrabincové. Knihy Aleny Vitáskové: Solární baroni, organizovaný zločin, Solární baroni II – příprava na vraždu, Solární baroni III – Vrazi v taláru. Připomenuto výročí měsíce George Orwell – Bože chraň aspidistru a kniha Farářova dcera. V závěru povídka V. France Proces s K. H. Máchou z připravované knížky v nakladatelství Epika: Klíče, mobil, brejle.
- **KOBRA, kulturní občasník regionálních autorů, leden 2020 – Ročník XXI č. 1.** Je uveden citátem: Kvalitní literatura vám může na okamžik zpestřit život, a zaplat pánbů za to, optimistu z vás neudělá... Následuje novoroční přání formulované jako báseň. Václav V. otevírá nový ročník Kobry, vrací se k její minulosti a přeje do dalších let. Ve „Víte že...“ připomíná úspěchy Ilony Pluhařové, básně Václava France v bulletinu Střediska východočeských spisovatelů, rozhovor Pavlíny Havlové s Josefem Jindrou při příležitosti jeho 85 let atd. Připomíná uzávěrku soutěže Řehečská Slepice 2020 a informuje o obsahu ČAJe. V části: Řekni mi, co čteš, představuje: Michal Vrba – Konec nových novin Žabolo a věšák Nefiš. Proscholo und Unlesch. Ilona Pluhařová vydala v prosinci 2019 česko – německou knížku, spoluautory jsou Xaver Metzger a Martin Metzger. Ilustroval Jan Pluhař. Významného výročí se dožívá novinář, spisovatel a vydavatel Prochorovin Bohumil Procházka.

PODZIMNÍ LITERÁRNÍ MARATON 2020

SLAVNOSTNÍ ZAHÁJENÍ se konalo 4. října v restauraci Eskobara za předsednictví Evy Černošové.

Zahájení v Hradci Králové

Z akce v Lanškrouně 13. 11. 2019. Výstava malíře a ilustrátora Václava Smejkal. Křest sbírky „V jiskřivých chvílích“ básníka Miroslava Kubička, vydal OFTIS v Ústí nad Orlicí. (Psali jsme o akci v předchozím čísle Kruhu)

Vydařený poetický večírek

V pátek 15. listopadu se v rámci 15. Východočeského uměleckého maratonu v letohradské knihovně (KCL) uskutečnilo autorské čtení začínající autorky povídek Kateřiny Hájkové z Ústí nad Orlicí, prozaičky a básníčky Jany Bednářové z Liberce a básníka Martina Vídenského z Letohradu.

V úvodu večera Martin Vídenský všechny účinkující publiku krátce představil a předal slovo Kateřině Hájkové, která přečetla svoji povídku Místenka. Jana Bednářová uvedla, že ačkoli v současné době žije v Liberci, má k Letohradu velice blízký vztah, protože zde několik let pracovala. Následně přednesla několik svých básní a předala slovo Martinu Vídenskému, který přečetl básně zařazené do almanachu Dvacet šest východočeských autorů a sedm ilustrátorů (O barvách života). Druhou část večera otevřela Kateřina Hájková povídkou Nezvaní hosté. Jana Bednářová představila svoji novou knihu Modrej čas, ze které přečetla krátkou ukázkou. Martin Vídenský čtení zakončil představením svých novinek a na příští rok avizoval novou básnickou sbírku.

Poetickou atmosféru hrou na violu umocnil Vít Ondřej Stráník z Ústí nad Orlicí.

Téměř čtyřicet pozorných posluchačů odměňovalo účinkující vřelým potleskem, díky čemuž si tento nevšední večer užili naprosto všichni.

Martin Vídenský

*Zleva Martin Vídenský, Jana Bednářová, Kateřina Hájková
a hudebník Ondřej Stráník*

Záznam akcí Josefa Lukáška k literárnímu maratonu

18. října beseda v Říčkách – 50 posluchačů

29. října Městská knihovna Nové Město nad Metují 24 posluh. 3 hod. program

26. listopadu povídání pro děti v ZŠ Černíkovice

3 a 4. prosince v ZŠ Dobruška

10. prosince vánoční povídání v Mokrém

12. prosince pořad v knihovně Vamberk

14. 11. 2019 měla besedu v Klubu důchodců v Hradci Králové Jiřina Valachovičová.

Účast byla hojná.

Z besedy v Klubu důchodců v Hradci Králové

Beseda v Městské knihovně v Polici nad Metují

Velmi milé setkání se v rámci Východočeského literárního maratonu uskutečnilo 18. listopadu v Městské knihovně v Polici nad Metují. Třem autorům střediska se tu dostalo vřelého přijetí paní ředitelkou Věrou Plachtovou, posléze i bezmála desetičlennou skupinkou čtenářů. Věra Kopecká přednesla výběr ze svých básní, Antonín Šlechta představil svoji čerstvě vydanou knihu s emotivním titulkem „Kurvále“, Jana Burčíková přečetla ukázky ze svého posledního románu „Škola na kraji města“. Posluchači se neostýchali vyslovovat otázky, autoři nelenili odpovídat. Diskutovalo se o strastech i slastech vydávání knih českému autorovi v nepříznivých podmínkách českého knižního trhu, o hledání námětů pro vlastní tvorbu, došlo i na prozrazování snů a plánů. Beseda probíhala v útulném prostředí půjčovního sálu, který se s ní štědře podělil o svoji osobitou atmosféru. Kdyby-

chom se nemuseli řídit jízdními řády našich autobusových spojů, jistě bychom při našem povídání nad knihami rádi zapomněli na čas ještě o nějakou tu chvíli déle.

Za kolegy a všechny zúčastněné Jana Burčíková

Literární večer v Týništi na Orlicí

Je již letitou tradicí, že se při příležitosti Východočeského uměleckého maratonu koná v Městské knihovně v Týništi nad Orlicí každoroční literární večer. Tradiční literární akce, která se letos konala 28. 11. (2019), však byla tentokrát i poněkud netradiční. A to tím, že zatímco několik posledních let byl hostem večera vždy jeden autor, tento rok přijali pozvání do Týniště spisovatelé dva, a to Jaroslav Jonáš a Martin Vídenský. Po krátkém uvítání jmenovaných autorů a přítomných dvanácti posluchačů ředitelkou týništské knihovny paní Bc. Bohdanou Pokornou i pořadatelem večera (mnou) zahájil literární část pořadu Martin Vídenský přednesem spíše melancholicky laděných básní z Almanachu východočeských spisovatelů 26+7. Po asi čtvrt hodinovém pásmu poezie následovalo čtení dvou kratších autobiografických povídek, a to opět v podání autora, tentokrát Jaroslava Jonáše. Řekl bych, že nebylo třeba autorovy omluvy za jeho zastřený hlas z důvodu nachlazení, který předčítání vůbec nerušil, naopak dodal hlasu pana Jonáše velmi příjemné zabarvení a jeho čtení ještě větší osobitost. Stačilo, aby autor přečetl pár řádků o začátcích svého hraní na smyčcové nástroje a na tvářích posluchačů se rozzářily upřímné úsměvy. Z dalšího pásma poezie pana Vídenského bylo patrné, že tento častěji vážně laděný autor zachycuje ve svých verších nejen strasti a nelehké cesty člověka, ale navzdory tomu i krásu života a s ní spojenou radost, humor, smíření, vděk i další pastelové odstíny. V posledním pásmu čtení se rozhodl pan Jonáš svěřit posluchačům se svými dojmy a pocity ze setkání s různými moři i s oceánem. Velmi rád jsem vyhověl autorovu přání, abych přečetl tyto kratší texty za něho. Lhal bych, kdybych tvrdil, že jsem se tím necítil i jistým způsobem poctěn. Během následujících minut se mé příjemné pocity z literárního večera ještě vystupňovaly. Připadalo mi totiž, že tyto pocitové texty pana Jonáše mají svým způsobem blízko k poezii. Zcela osobitá tvorba obou autorů, jako by se vzájemně setkala a propojila - a to nejen svou lyričností, ale také jemnou niternou upřímností, která umožnila posluchačům nahlédnout do duší obou spisovatelů, hlouběji pod povrch každodennosti. Literární večer završila zajímavá beseda autorů s přítomnými posluchači.

Pavel Pešát

Z Týniště nad Orlicí. Zleva: Martin Videnský, Jaroslav Jonáš. Pavel Pešat

DEN POEZIE V JIČÍNĚ 20. 11. 2019

Jičínští literáti se ke Dni poezie přihlásili poprvé v roce 2005 a od té doby nevynechali. Takže letos popatnácté, jak uvedla ředitelka Knihovny Václava Čtvrtka Jana Benešová. Akce se konala zároveň jako součást 15. Východočeského uměleckého maratónu. Po paní ředitelce se slova ujala Dana Beranová, průvodkyně programem, sestavovatelka pásma nazvaného „Život ve verších aneb Poezie od kolébky po rakev.“ Společně s manželem Hynkem Beranem obstarali jako „Písničkáři Ze šuplíku“ svými skladbami a texty hudební doprovod večerem. O mluvené slovo se vedle Dany postarali Simona Beranová, Ilona Pluhařová, Pavel Velešovský a Václav Franc. Představili jednak vlastní poezii, ale i básně klasiků a dalších českých autorů. V jednotlivých oddílech se věnovali třeba stáří, namlouvání se, vtahu k rodičům, ale i perspektivám na planetě, aby nakonec skončili obrazně řečeno u kolébky. Jak řekla Dana, program úmyslně uspořádala obráceně, tedy od rakve ke kolébce, aby diváci neodcházeli depresivně naladěni. Vydařený podvečer pohladil po duši. Mně osobně potěšila i účast dalších literátů z Jičínska mezi diváky.

Václav

Den poezie v Jičíně 20. 11. 2019. Zprava: Simona Beranová- zpěv. Ilona Pluhařová, Václav Franc, Pavel Velešovský

CHOTĚBOŘ

První adventní neděli se konal v Chotěboři křest knihy Dnes ještě nezapadá slunce nad Železnými horami. Představuje se v ní šest chotěbořských básníků: Profesor gymnázia František Xaver Boštík, Petr Musílek, Jaroslav Holoubek, Ivo Harák, Bohumil Ždichynec a Marta Urbanová. Poezie básníků je proložena ilustracemi studenta Franciho Urbana, obrazy malířů Vysočiny Miroslava Lebedy, Miroslava Paráka, akademického malíře Josefa Mathiase Minaříka, grafickými listy jihočeského malíře Vladimíra Pořického i dobovými fotografiemi. Chotěboř, malé městečko na Vysočině, v jehož blízkosti teče řeka Doubrava je v poezii vyvedeno pastelovými barvami prožitků básníků a v jejich verších zpívá řeka svou proměnlivou píseň, která je provázela celý život. Náměstí v tento večer bylo slavnostně osvětleno a bohatě navštíveno. Program hudební, zajímavý včetně křtu knihy. Pro autory jako pro mne byl jedinečný zážitek pohled na frontu u stánku prodávajícího naše knihy.

Marta Urbanová

Jaký byl můj podzimní maratón

Možno říci, že si nijak nezašel s jinými maratóny.

Hned následující den po skončení Dně poezie jsem vystoupila s Káťou Poljanskou na společném večeru v Ruském centru vědy a kultury v Praze. Překvapilo mě,

že posluchači vnímali naši poezii jako dva protiklady, sama jsem to takto nikdy necítila. Večer byl příjemný, vydařený, vnímavé publikum, příslib další spolupráce.

Od 23. do 26. 10. se konala v Poznani Mezinárodní poetická konference. Měla jsem možnost představit se hned v úvodním večeru. Součástí programu byla setkání na školách – já jsem měla besedu se studenty na katedře bohemistiky Univerzity Adama Mickiewicze a zúčastnila jsem i se společné prezentace na střední škole v Kaliszu. U příležitosti festivalu byly vydány dva sborníky, v obou jsem byla zastoupena svými básněmi.

V listopadu jsem byla také hostem festivalu Slovjanskije tradicji v Ruském centru vědy a kultury v Praze a tradičně festivalu v Polanica Zdrój – Básníci bez hranic, kde jsem představila své nové verše v bloku zahraničních básníků, na kolonádě a ve večerních programech. I tady byl jako vždy pro účastníky připraven sborník, v němž jsme byli zastoupeni svými verši.

Posledním výletem do zahraničí byla má účast na prosincovém mezinárodním interdisciplinárním plenéru v Sokolci. V jeho rámci jsem prezentovala svou poezii a fotografie na vernisáži výstavy polských a českých fotografií Krajobrazy pogranicza v lázních Kudowa.

Na zahraničních festivalech jsem se většinou setkávala s přáteli, které znám už několik let. Vždy to jsou milá a podnětná setkání.

Kromě prezentace poezie jsem byla v Polsku v porotě dvou soutěží žáků a studentů v Nové Rudě – recitační soutěže a poznávací soutěže o Čechách a Polsku, které se zúčastnily kolektivy z českých i polských škol. Byla to pro mě zajímavá zkušenost i porovnání.

V Čechách jsme se představili spolu s Janou Burčíkovou a Antonínem Šlechtou na společném večeru v knihovně v Polici nad Metují a seznámili tak přítomné posluchače nejen s vlastní tvorbou, ale i s regionální literaturou a aktivitami Střediska východočeských spisovatelů.

V prosinci jsem ve třech třídách na Základní škole v Osicích nad Labem besedovala s žáky o poezii. Setkání s dětmi bylo zajímavé jak pro ně, tak pro mě a bylo velmi dobře hodnoceno i ředitelkou školy.

Věřím, že všechna tato setkání přispějí jednak k tomu, že se bude vědět o Středisku východočeských spisovatelů a regionální literatuře, v zahraničí o současné české poezii a kultuře a také že poezie bude mít i dnes své čtenáře.

Věra Kopecká

PARDUBICKÁ LITERÁRNÍ SOUTĚŽ MLÁDEŽE STRÍPKY 2019

na volné téma: **Co vypráví řeka**

VÝSLEDKOVÁ LISTINA - část literární

128 příspěvků/31 škol

I. kategorie

1. Lukáš Jeníček (ZŠ J. J. Ryby, Rožmitál pod Třemšínem)
2. Pavla Lukášková (ZŠ Bratranců Veverkových, Pardubice)
2. Marie Bukovská, Aneta Erbenová, Eliška Závodná (ZŠ Strž, Dvůr Králové nad Labem)
3. Michaela Dupáková (ZŠ J. J. Ryby, Rožmitál pod Třemšínem)
3. Marie Žáková (ZŠ Pardubice-Spořilov)
3. Vojta Nevečeřal (ZŠ Choltice)

II. kategorie

1. Marie Andrlé (Gymnázium Suverénního řádu maltézských rytířů ve Skutči)
1. Kristina Částková (ZŠ J. J. Ryby, Rožmitál pod Třemšínem)
1. Adéla Hamplová (ZŠ Pardubice-Studánka)
2. Sandra Kupková (ZŠ gen. Helidora Píky a MŠ Štítina)
2. Karolína Vránová (Cyrilometodějské gymnázium, ZŠ a MŠ v Prostějově)
3. Andrea Stašková (ZŠ gen. Helidora Píky a MŠ Štítina)
3. Jan Benda (ZŠ Pardubice - Studánka)

Čestné uznání:

Dorothea Dopitová (Gymn. Suverénního řádu maltézských rytířů ve Skutči)

Andrea Horáková (ZŠ a MŠ Nučice)

Iveta Řezáčová (ZŠ J. J. Ryby, Rožmitál pod Třemšínem)

Dorota Stareczková (ZŠ gen. Helidora Píky a MŠ Štítina),

Šimon Částka (ZŠ J. J. Ryby, Rožmitál pod Třemšínem),

Marek Havel (ZŠ J. J. Ryby, Rožmitál pod Třemšínem)

Štěpán Kaiser (ZŠ J. J. Ryby, Rožmitál pod Třemšínem)

III. kategorie

1. Daniela Horáková (Gymnázium K. V. Raise a SOU, Hlinsko)

1. Kryštof Kalvach (Gymnázium, Pardubice, Dašická)

1. David Theodor Nimrichtr (Gymnázium, Pardubice, Dašická)

2. Nora Horáková (Gymnázium Přelouč)

2. Adéla Stodolová (ZŠ a MŠ Proseč)

3. Sára Lišková (Gymnázium Vysoké Mýto)

3. Aneta Zahradníková (ZŠ Opatovice nad Labem)

3. Radim Buchtela (ZŠ Prosiměřice)

Čestné uznání:

Adéla Jungová (ZŠ Holice, Holubova)

Adam Zádrapa (ZŠ Jevíčko, U Zámečku 784)

IV. kategorie

1. Jan Alexander Roháč (SŠ služeb, obchodu a gastronomie, Hradec Králové)

1. Jáchym Tengler (Gymnázium Polička)

2. Barbora Novotná (Gymnázium Vysoké Mýto)

3. Tereza Junková (Gymnázium Ústí nad Orlicí)

Čestné uznání: Lenka Jirgesová (Gymnázium Ústí nad Orlicí)

V. kategorie

1. Klára Matějková (Gymnázium, Pardubice, Dašická)

2. Kateřina Kvasničková (Gymnázium Polička)

2. Michal Schejbal (Gymnázium Vysoké Mýto)

3. Anna Buřvalová (ZUŠ Chrudim)

Čestné uznání:

Veronika Malínková (Gymnázium Ústí nad Orlicí)

Barbora Seifertová (Gymnázium Vysoké Mýto)

VÝSLEDKOVÁ LISTINA - část výtvarná

95 soutěžních prací/8 škol

I. kategorie

1. Marie Žáková (ZŠ Pardubice-Spořilov)

2. Václav Baťa (ZŠ Pardubice-Dubina)

3. Dominik Kubík (ZŠ a MŠ Ostřešany)

Čestné uznání:

Aneta Kubíková (ZŠ a MŠ Ostřešany)

Anna Smolařová (ZŠ a MŠ Ostřešany)

Tereza Plíšková (ZŠ Pardubice-Dubina)

Anna Kovalčuková (ZŠ Pardubice-Dubina)

Andrea Prachařová (ZŠ Pardubice-Dubina)

Vanessa Žáková (ZŠ Bratraců Veverkových, Pardubice)

Matěj Mrkvička (ZŠ Pardubice-Spořilov)

II. kategorie

1. Adéla Tomanová (ZŠ Pardubice-Dubina)

2. Ivana Schwarzová (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)

3. Monika Jarošová (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)

Čestné uznání:

Nela Pohnětalová (ZŠ Pardubice-Studánka)

Eliška Křížková (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)

Zdeňka Vachatová (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)

Kateřina Drechslerová (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)

David Novák (ZŠ Pardubice-Dubina)

III. kategorie

Eliška Klasnová (ZUŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)

Klára Došková (ZŠ Bratraců Veverkových, Pardubice)

Jaroslav Zeman (ZUŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)

Čestné uznání:

Michaela Košťálová (ZŠ Bratraců Veverkových, Pardubice)

Sára Burešová (ZŠ Bratraců Veverkových, Pardubice)

Veronika Kloučková (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)

Kateřina Pavlišenová (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)

Tereza Drechslerová (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)

Nora Horáková (Gymnázium Přelouč)

Matouš Juřica (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)

I. kategorie – 1. místo

LUKÁŠ JENÍČEK (ZŠ J. J. Ryby, Rožmitál pod Třemšínem)

CO VYPRÁVÍ ŘEKA

Pramením vysoko v horách, stékám dolů v podobě vodopádu a odtékám dál, a dál. Protékám velkým deštným pralesem, kde dříve žil kmen domorodců, říkejme mu Dalekové...

Dalekové, vedeni zdatným a mírumilovným náčelníkem, byli ohleduplní k přírodě, rostlinám, zvířectvu, kamenům, vodě, ke mně. Pili ze mne, napájeli svá zvířata, osvěžovali se v mých vlnách a byli mi za vše velmi, velmi vděční. Uctívali mne, chránili, sdělovali svá tajemství. Je to již dávno, vzpomínám na ně ráda. Dál protékám těmito lesy, dál, dál a dál...

Dalekové po sobě zanechali legendu, spojenou se mnou. Vypráví se, že ukryvám vzácný poklad. Čas od času ke mně přijde náčelník jiného kmene ve snaze o nalezení pokladu. Netuší, že poklad má přímo před sebou. Stačí se rozhlédnout a dýchat. Kdo chce, tak poklad vidí. Přijď ke mně a já ti ten nádherný poklad přírody dopřeji...

I. kategorie – 2. místo

PAVLA LUKÁŠKOVÁ (ZŠ Bratraců Veverkových, Pardubice)

CO NÁM ŘEKA VYPRÁVĚLA

Jednou jsme s rodinou vyrazili na Králický Sněžník. Stáli jsme u řeky Moravy a táta se mně zeptal: „Víš, proč je na Králickém Sněžníku socha sluněte?“ „Ne, nevím,“ odpověděla jsem. „Já ti to povím,“ ozvalo se za námi. Otočili jsme se,

ale nikdo tam nebyl, jen řeka, co tudy protékala. Byla to sama Morava, co se nabídlá, že nám to poví.

Začala s vyprávěním. V indické savaně se slonici narodilo malé slůně. Žilo si spokojeně se svou maminkou, až jednoho dne slůně začalo honit motýla a zatloulo se. Maminka ho však brzy našla. Při putování museli přebrodit řeku se silným proudem. Začali přecházet řeku, když v tom proud slůně strhl s sebou. Zuřivě s ním zmítal, až ho vyhodil na břeh. Slůně nevidělo ani stádo ani maminku. Vydalo se je hledat. Hledalo čtyři dny. Pak už nemohlo dál, lehlo si do trávy, zavřelo oči a zhluboka dýchalo. Mezi tím ho jeho stádo hledalo také. Jeho maminka byla zoufalá, nemohla pomyslet na to, že její miminko je mrtvé. Stádo bylo ochotné jít za svým členem až na konec světa. Slůně leželo v trávě. Najednou ucítilo drsnou kůži, jak ho něco strká do zad. Trhlo sebou, otevřelo oči a uvidělo, jak se nad ním sklání jiný slon. Postavilo se a unaveně se zeptalo: „Kdo jsi?“ „Já jsem slon Hopatito a jsem z cirkusu.“ „A co to je cirkus?“ zeptalo se slůně. „Cirkus je takový domov pro zvířata. Starají se tam o ně lidé. Dávají jim najíst a napít a mají střechu nad hlavou. Ty jsi na tom velmi špatně. Vypadáš unaveně a opuštěně. Pojď se mnou! Dobře se ti tam povede.“

Zpočátku to bylo, jak Hopatito povídal. Ale pak muselo slůně začít balancovat na míči, skákat na trampolíně a troubit na trumpetu. To už se mu nelíbilo. Bylo to moc těžké. Nešlo mu to a za to dostával rány bičem do zad. Stýskalo se mu po mamince. Vystupovali s cirkusem po celé Evropě. Přijeli předvést, co umí, i do Československa. Když měli vystupovat v Pardubickém kraji, slůně toho mělo opravdu dost! Starý papoušek mu pověděl o tygrovi, který z cirkusu před lety utekl. Slůně si usmyslilo, že uteče také. V noci počkalo, až strážce usne, a vytratilo se ze svého kotce.

Doběhlo pod Kralický Sněžník. Tam se zastavilo a oddychovalo. Najednou se rozhrnulo houští. Z něj vyšel medvěd. Zpočátku na slůně vyjeveně koukal, ale pak se zlomyslně ušklíbl. Usmyslil si, že slůněti provede lumpárnu. Zeptal se: „Ty ses ztratilo, vid?“ „Ano, moje maminka zůstala v Indii,“ odpovědělo smutně slůně. „Vylez na horu a čekej tam na svou rodinu. Určitě tě hledají a uvidí tě, když budeš na holém vrcholu.“ Slůně tedy vyběhlo na Kralický Sněžník. Čekalo a čekalo, až za dlouhá léta zkamenělo a stalo se sochou slůněte.

Stádo putovalo a hledalo slůně velmi dlouho. Došli daleko, až už nemohli dál. Maminka se nechtěla vzdát naděje, že se shledá se svým děťátkem. Něco jí říkalo, že by měla hledat v Čechách. Došla až na Sněžník. Tam své slůně našla, ale bylo to smutné shledání. Mamince ukápla slza. Pak další a další. Ty slzy pomaličku stékaly dolů, až už to nebyl malý pramínek, ale velká řeka, kterou jsme nazvali Morava podle moře slz, které slonice vyplakala.

kategorie – 2. místo

MARIE BUKOVSKÁ, ANETA ERBENOVÁ, ELIŠKA ZÁVODNÁ (kolektivní práce)

ZŠ STRŽ Elišky Krásnohorské- Dvůr Králové

PROČ SE LABE, OHŘE, METUJE, PRÁVĚ TAKHLE JMENUJE? ČTĚTE NAŠE VYPRÁVĚNÍ, MOŽNÁ DALEKO OD PRAVDY NENÍ...

(názvy říček a řek očima našich dětí)

ŘEKA KAMENICE

Budu vám vyprávět o tom, jak vznikla řeka, která pramení v Lužických horách a teče kolem strmých skal a soutěsek.

Byl jednou jeden kamínek, jmenoval se Oblázek. Žil na jedné ze skal a chodil do školy pro malé kamínky. Tam se k němu přikutálel vychloubačný kámen Křišťál a začal se vyťahovat: „Já jsem krásný, průhledný!“ Oblázek na něj zavolal: „Každý je svým způsobem krásný.“ To ale neměl říkat. Křišťál se naštvál – a představte si – strčil ho do řeky. Oblázek padal, padal a jelikož byl lehký, unášel ho proud. Vyděšený k smrti si šeptal: „Co budu dělat?“ Nemohl ale dělat nic. Voda měla velkou sílu. V tu chvíli uslyšel někoho říkat hlubokým hlasem: „Ahoj!“ Nikoho však neviděl. Potom ale pochopil. Pod ním plaval obří kapr: „Neboj, já ti neublížím,“ sliboval obr. „Já jsem Šupinka. A jak říkají tobě?“ zeptal se. Oblázek nejdříve zaraženě mlčel, ale pak se představil a začal vyzvídat: „Kde to jsem?“ „V řece. Kde jinde?“ rozesmál se Šupinka. „Ale už musím plavat, kamaráde, za chvíli budu mít večeři,“ stihl se ještě rozloučit. „Pravda, stmívá se,“ pomyslel si Oblázek. Celou noc přemýšlel, co bude dělat, když v tom ho něco chytlo do hrníčku. Byl to vodník Mokrošosák a radoval se, že konečně lapil dušičku. „Promiň, ale já jsem kamínek, ne dušička,“ zatukal oblázek na stěnu hrnku. „Ach jo, nikdy žádnou dušičku nechytím,“ stěžoval si vodník. „Ale jen tak tě nepustím. Konečně mám nějakou společnost a nechám si ji ufrknout? Ani náhodou!“ Pak mu však začalo být Oblázků líto. „Víš, co? Tak já tě pustím, ale musíš mi slíbit, že jednou za čas připluješ na čaj.“ „Platí,“ souhlasil Oblázek. Vodník tedy nadzvedl víčko, rozloučili se a kamínek plaval dál. Plaval dlouho a dlouho, když se před ním objevil vodopád, docela malý. Pro mrňavý kamínek je ale i takový malý vodopád pořádně obrovský. Šup – a spadl dolů. Ztratil rovnováhu a začal se potápět. „To je můj konec,“ bědoval. Když dopadl na úplné dno a trochu se rozkoukal, všiml si, že okolo jsou další kamínky, docela stejné jako on. Po několika dnech si uvědomil, že je mu lépe tady, než kdysi na skále. Tam se mu jen všichni posmívali. A když

si začal povídat s ostatními kamínky, zjistil, že je úplně normální vypadat tak, jak vypadá – obroušeně, uhlazeně, prostě oblázkově. Z kamínek se stali velcí kamarádi. Oblázek samozřejmě nezapomněl ani na vodníka Mokrošosáka. Vždycky zavolal na kapříka Šupinku, ten si ho vzal na záda a odvezl k zelenému panáčkovi. Tam si dal čaj a jel zase zpátky za kamarády.

Tady žil konečně kamínek šťastný život. A podle jeho velkého putování se jmenuje tato řeka KAMENICE.

ŘEKY VYDRA A BOBRŮVKA

V tomto vyprávění se dozvíte, jak přišly ke svému jménu dvě krásné řeky, šumavská a moravská.

Vydra Lentilka a bobřík Pepík byli nejlepší kamarádi. Znali se už dlouho a zažili spolu spoustu dobrodružství. Jednou se vydali do lesa, aby si postavili společně domeček. Jenže obě zvířátka ho chtěla stavět po svém. Lentilku tedy napadlo, že si každý postaví svoji půlku a pak oba domečky spojí. Vydra stavěla z trávy, mechu a rostlinek. Bobr stavěl ze dřeva, šišek a mističek z ořechů. Když dali svá díla dohromady, bylo z toho moc pěkné obydlí. Den nato šli na ryby. Řekli si, že uloví jednu dohromady. Nakonec chytili velikou rybu, ale hned se začali dohadovat, kdo ji ulovil první. Rozhodli se tedy pro druhý pokus, ve kterém závodili, kdo vytáhne větší úlovek. Chvilku čekali. Lentilka chytila obrovského kapříka a Pepík zase malou štikou, ale veliké byly obě ryby stejně. Zvířátka tedy přemýšlela, jaký si dají další úkol. Napadlo je, kdo dříve doplave z jednoho břehu na druhý. Pepíkovi se ale zasekl ocásek o kořen pod vodou, a proto chtěl závodit znovu. Lentilka mu řekla: „Měl sis dávat pozor!“ a plavala dál. Bobr vylezl z vody ven a našťvaně povídal, že tedy podruhé už plavat nebude. A oba se začali hádat. Nakonec se nedohodli, a tak se cesty bývalých kamarádů rozdělily. Každý si šel hledat svoji vlastní řeku.

Vydra Lentilka zamířila na jih a bydlí v řece VYDŘE. Bobr Pepík zase žije na Moravě v BOBRŮVCE.

ŘEKA TEPLÁ

Řeka, kterou vám představím, teče vedle lázeňské kolonády, pod mnoha lávkami a mosty. Jste na ni zvědaví? Tak čtěte!

Byl jednou jeden vodník Lojzík, který měl bolesti zad, kloubů, píchalo ho v uchu a trápila ho chřipka. Chodil k doktorovi, navštěvoval ho skoro každý den, ale nepomáhalo to. Doktor mu řekl: „Musíte se hýbat, třeba to pomůže.“ Vodník tedy nejen plaval, ale pravidelně vyrážel na procházky do lesa. Jednou tam potkal ještěrku Amálku. Seznámili se a byli kamarádi. Hastrman vyjmenoval Amálce všechny problémy a ona na to: „ Já jsem dříve taky stonala, ale teď už je mi dobře.“ A doporučila mu jiného doktora – skřítku Vítku. Hned druhý den se za ní

vodník vydal. Nový doktor mu doporučil lázně na rašeliništních loukách. Lojzík tam hned zavolal, rozjel se tam a za týden byl zdrav. Moc se mu v lázních líbilo, proto si našel nejbližší zdejší řeku, která byla teplejší než ostatní díky lázeňským pramenům. Časem se v ní zabydlel.

Od té doby se řeka, která vodníka vyléčila, jmenuje TEPLÁ.

ŘEKA STŘELA

Poslechněte si příběh o západočeské řece, jejíž voda míří do známé Berounky.

Kdysi dávno tu žila štika jménem Střela. Ostatní rybky ji neměly rády, protože je honila a zlobila. To si jednou jen tak plaval okoun Očko, když vtom ho začala Střela pronásledovat. Okoun na ni zavolal, ať ho nechá, že má jiné věci na práci. Nedával ale pozor a narazil do plovoucí větve. Štika se mu začala smát: „Jsi sice okoun Očko, ale potřeboval bys ještě oči navíc.“ Očko byl smutný, protože se o větev zranil a na dno dopadlo pár jeho šupinek. Všichni v řece měli štiky dost. A tak připlul okoun ke starému moudrému sumcovi, aby mu poradil, jak se zlé štiky zbavit. Sumec se pousmál a vzpomněl si na lína Bleskulína. Zavolal si ho a svěřil se mu se svým plánem – vyzvat štiku na souboj v rychlosti a lstí ji dostat z řeky. Bleskulín a Střela byli tedy připraveni na startu u vrby. Oba vyrazili a lín začínal mít náskok. Rychle připlul ke splavu a schoval se pod veliký kámen. Střela se neohlížela vpravo ani vlevo a to byla chyba. Splav ji pohltit a svým proudem uvěznil. Nemohla se dostat zpátky.

Ryby byly spokojené, že už je nikdo nehoní, ale trochu se jim po té vychloubačné štice stýskalo. A protože jejich řeka neměla ještě jméno, po STŘELE ji tedy alespoň pojmenovaly.

ŘEKA SMUTNÁ

Nyní vám povím, jak se tu vzala malá řeka, která protéká jižními Čechami.

V jedné řece žila perlička. Byla smutná, protože ležela až u dna a nikdo si jí nevšímal. Stalo se ale, že kolem ní proplavala malá rybička Anička a politovala ji: „Ty jsi chudáček, když jsi tu tak sama. Určitě si někdy najdeš kamarádku.“ A perlička odpověděla: „My budeme kamarádky!“ Rybička souhlasila a zeptala se, co spolu podniknou. Perlička dostala nápad, že by si ráda prohlédla řeku. Další den se vydaly na výpravu. Cestou viděly vodní řasy, škeble i raky. Když hrály na schovávanou, perlička se schovala v řasách a Anička ji nemohla najít. Jednou se chtěla pro změnu ukrýt rybka. Zaplula za kámen a čekala. Neviděla však, že k břehu přišel rybář. Chystal se chytat ryby, aby měl dobrý oběd. Nahodil udici, sedl si a čekal. Perlička na dně stále kamarádku hledala a tak rybka trochu vykoukla. Zrovna ale narazila na háček se žížalkou a dostala na ni hroznou chuť. Tak se do ní zakousla. Rybář vytáhl úlovek na břeh a perlička už zahlédla jen stříbrnou ploutvičku.

Malá bílá kulička byla moc smutná, že jí vzal někdo kamarádku a ona zůstala zase sama. Od té doby řece říkají SMUTNÁ.

Z vyhodnocení Střípků

- Rozšířil si profesi ornitologa. Každý rok v srpnu kroužkuje vosy.
- Pokrok sice pokračuje, ale směr ho moc nezajímá.
- Aby láska nebyla slepá, naučme ji šilhat.
- Kdo nepracuje, měl by alespoň jíst. Každá činnost je dobrá proti nudě.
- Úřad – to je velká příležitost, jak se konečně vyšvihnout.
- Bez pitvy nebudete mít na světě už žádnou jinou jistotu.

AFORISMY JIŘÍHO FALTUSE

OBSAH

B. Tymichová Ilustrace.....	1
-----------------------------	---

Blahopřání redakce jubilantům:

Boženě Tymichové + O vodníku Nebojsovi	2
Mirolavu Skačánimu + slova F. Uhra	7
J. Uhlíř: Božena Němcová inspirací pro umění.....	7
M. Marboe: Otevřený dopis Františku Uhrovi	11
A. Hubálková: Návraty.....	12

Literární část:

O. Novotná: Novoroční.....	13
K. Hájková: Zázrak na Calton Hillu.....	14
J. Faltus: Z višně na kokos.....	15
F. Uher: Symetrie příboje.....	16
V. Kopecká: Řeka žízni.....	17
J. Burčíková: Návrat.....	18
L. Vondrák: Básně.....	21
M. Urbanová: Villa Le Corbusiér	21
P. Musílek: Uměřenost, Poločas.....	25
L. Matýsková: Obecná čeština, Kořeny, Propadlík Mikulencák, Martinovy tulipány	26
Z. Líbalová: Básně.....	28
P. Frydrych: Z cest	29
A. Šlechta: Lidová přísloví a průpovědky v životě moderního člověka	31

Ohlasy a recenze:

F. Uher: Z nových knih	33
V. Kopecká: Novoroční	35
B. Kotyza: Jak jsem potkal básně Věry Kopecké.....	35

Zaznamenáváme a komentujeme:

Další jubilea 2020	36
Nové knihy členů.....	36
Mobelova cena – Výzva	37
OS ČR na pódiu PORTY	37
Sborník střediska	37
Ocenění Věry Kopecké v Polsku.....	38
Zprávy z oblastí.....	39
Kaleidoskop Podzimního literárního maratonu	40
Výsledky literární soutěže mládeže Stríčky 2019 v Pardubicích	47
První místo v kategorii I. Lukáš Jeníček – Co vypráví řeka	49
Druhé místo Pavla Lukášková – Co nám řeka vyprávěla.....	49
Druhé místo Marie Bukovská, Aneta Erbenová, Eliška Závodná (kolektivní práce o řekách)	51

Aforismy: Jiří Faltus 32, 54
Fota: Míla Dušek (archiv a úprava), Martin Žantovský, V. Pokorný, Lucie Felcmanová,
Karel Tajovský, Věra Kopecká, Jiří Škopek, Václav Smejkal, Irena Malinská

KRUH, bulletin Střediska východočeských spisovatelů

Ročník XVI. – číslo 59 – duben 2020

Odpovědní redaktoři: Milan Dušek, Věra Kopecká, Jiří Lojín, Jana Burčíková

Obálka: Jiří Hrabinec, Míla Dušek

Vytiskl: OFTIS s. r. o. v Ústí nad Orlicí

Příspěvky do Kruhu 60 zasílejte:

Milan Dušek – Helvíkovice 104, 564 01 Žamberk (próza)

e-mail: spisovatel@milandusek.cz

Věra Kopecká, 550 01 Křinice 8 (poezie)

e-mail: kopecka.vera@volny.cz

Jiří Lojín – Svinčany 36, 535 01 Přelouč (Publicistika)

e-mail: vasil.pes@seznam.cz

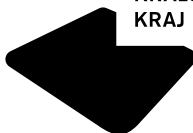
Elektronicky ve WORDU (v text. Editoru) velikost písma 12, písmo Times New Roman.

Uzávěrka příspěvků pro č. 60: 18. května 2020

Zveřejněné práce nejsou upravovány bez dohody s autorem.

Pardubice

**KRÁLOVÉHRADECKÝ
KRAJ**

Číslo vyšlo z předplatného členů a městských knihoven, které bulletin odebírají a s příspěvím Vydavatelství OFTIS v Ústí nad Orlicí.

